HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera a cincea)

8 octombrie 2008 *

În cauza T-69/04,

Schunk GmbH, cu sediul în Thale (Germania),

Schunk Kohlenstoff-Technik GmbH, cu sediul în Heuchelheim (Germania),

reprezentate de R. Bechtold și S. Hirsbrunner, ulterior de R. Bechtold, S. Hirsbrunner și A. Schädle, avocați,

reclamante,

împotriva

Comisiei Comunităților Europene, reprezentată inițial de domnul F. Castillo de la Torre și de doamna H. Gading și, ulterior, de domnii Castillo de la Torre și M. Kellerbauer, în calitate de agenți,

pârâtă,

* Limba de procedură: germana.

având ca obiect, pe de o parte, o cerere de anulare a Deciziei 2004/420/CE a Comisiei din 3 decembrie 2003 privind o procedură de aplicare a articolului 81 [CE] și a articolului 52 din Acordul privind SEE (cauza C.38.359 – Produse pe bază de carbon și de grafit pentru aplicații electrice și mecanice), precum și, în subsidiar, reducerea cuantumului amenzii aplicate reclamantelor prin această decizie și, pe de altă parte, o cerere reconvențională a Comisiei privind majorarea amenzii respective,

TRIBUNALUL DE PRIMĂ INSTANȚĂ
AL COMUNITĂȚILOR EUROPENE (Camera a cincea),

compus din domnii M. Vilaras (raportor), președinte, M. Prek și V. Ciucă, judecători,

grefier: doamna K. Andová, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 27 februarie 2008,

pronunță prezenta

Hotărâre

Situația de fapt

1 Schunk Kohlenstoff-Technik GmbH (denumită în continuare „SKT”) este o întreprindere germană care fabrică produse pe bază de carbon și de grafit destinate

utilizării în domeniile electric și mecanic. SKT este o filială a Schunk GmbH (denumite în continuare, împreună, „Schunk” sau „reclamantele”).

2 La 18 septembrie 2001, reprezentanții Morgan Crucible Company plc (denumită în continuare „Morgan”) au întâlnit agenți ai Comisiei pentru a le propune cooperarea în vederea stabilirii existenței unui cartel pe piața europeană a produselor pe bază de carbon pentru aplicații electrice și mecanice și pentru a solicita să beneficieze de măsurile de clemență prevăzute în Comunicarea 96/C 207/04 a Comisiei privind neaplicarea de amenzi sau reducerea cuantumului acestora în cauzele având ca obiect înțelegeri (JO 1996, C 207, p. 4, denumită în continuare „Comunicarea privind cooperarea”).

3 La 2 august 2002, în temeiul articolului 11 din Regulamentul nr. 17 al Consiliului din 6 februarie 1962, Primul regulament de punere în aplicare a articolelor [81 CE] și [82 CE] (JO 1962, 13, p. 204, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 3), Comisia a adresat întreprinderilor C. Conradty Nürnberg GmbH (denumită în continuare „Conradty”), Le Carbone-Lorraine (denumită în continuare „LCL”), SGL Carbon AG (denumită în continuare „SGL”), SKT, Eurocarbo SpA, Luckerath BV și Gerken Europe SA cereri de informații cu privire la comportamentul lor pe piața în cauză. Scrisoarea adresată SKT privea și activitatea întreprinderii Hoffmann & Co. Elektrokohle AG (denumită în continuare „Hoffmann”), preluată de Schunk la 28 octombrie 1999.

4 Prin scrisoarea din 2 septembrie 2002, SKT a informat Comisia despre intenția sa de a colabora cu aceasta în cadrul procedurii administrative și de a verifica dacă, pe lângă răspunsurile la cererea de informații, era în măsură să îi comunice și alte informații utile, având în vedere elementele de probă aflate deja în posesia instituției.

5 După ce a obținut, la 5 octombrie 2002, o versiune în limba germană a cererii de informații, SKT a răspuns la cererea menționată prin scrisoarea din 25 octombrie 2002.

6 La 23 mai 2003, pe baza informațiilor care îi fuseseră comunicate, Comisia a trimis reclamantelor și celorlalte întreprinderi vizate, și anume Morgan, Conradty, LCL, SGL și Hoffmann, o comunicare privind obiecțiunile.

7 În urma audierii întreprinderilor vizate, cu excepția Morgan și a Conradty, Comisia a adoptat Decizia 2004/420/CE din 3 decembrie 2003 privind o procedură de aplicare a articolului 81 [CE] și a articolului 53 din Acordul privind SEE (cauza C.38.359 - Produse pe bază de carbon și de grafit pentru aplicații electrice și mecanice) (denumită în continuare „decizia"). Un rezumat al deciziei a fost publicat în Jurnalul Oficial din 28 aprilie 2004 (JO L 125, p. 45).

8 În cuprinsul deciziei, Comisia a indicat că întreprinderile destinatare ale acesteia au participat la o încălcare unică și continuă a articolului 81 alineatul (1) CE și, începând cu 1 ianuarie 1994, a articolului 53 alineatul (1) din Acordul privind Spațiul Economic European (SEE), care consta în stabilirea în mod direct sau indirect a prețurilor de vânzare și a altor condiții de tranzacționare aplicabile clienților, în împărțirea piețelor, în special prin atribuirea clienților, și în derularea unor acțiuni coordonate (restricții cantitative, creșteri de prețuri și boicoturi) împotriva concurenților care nu erau membri ai cartelului [considerentul (2) al deciziei].

9 Decizia cuprinde următoarele dispoziții:

„Articolul 1

Următoarele întreprinderi au încălcat dispozițiile articolului 81 alineatul (1) [CE] și, începând cu 1 ianuarie 1994, pe cele ale articolului 53 alineatul (1) din Acordul privind

SEE prin participarea, în perioadele indicate, la un ansamblu de acorduri și de practici concertate în sectorul produselor pe bază de carbon și de grafit pentru aplicații electrice și mecanice:

— [Conradty], din octombrie 1988 până în decembrie 1999;

— [Hoffmann], din septembrie 1994 până în octombrie 1999;

— [LCL], din octombrie 1988 până în iunie 1999;

— [Morgan], din octombrie 1988 până în decembrie 1999;

— [Schunk], din octombrie 1988 până în decembrie 1999;

— [SGL], din octombrie 1988 până în decembrie 1999.

Articolul 2

Pentru încălcările prevăzute la articolul 1 se aplică următoarele amenzi:

— [Conradty]: 1 060 000 de euro;

— [Hoffmann]: 2 820 000 de euro;

— [LCL]: 43 050 000 de euro;

— [Morgan]: 0 euro;

— [Schunk]: 30 870 000 de euro;

— [SGL]: 23 640 000 de euro.

Amenzile se achită în termen de trei luni de la comunicarea prezentei decizii […]

La expirarea acestui termen, se calculează în mod automat dobânzi la nivelul aplicat de Banca Centrală Europeană pentru principalele operațiuni de refinanțare în prima zi a lunii în care a fost adoptată prezenta decizie, majorat cu 3,5 puncte procentuale."

10 În ceea ce privește calcularea cuantumului amenzilor, Comisia a calificat încălcarea ca fiind foarte gravă, având în vedere natura sa, impactul acesteia asupra pieței SEE pentru produsele vizate, chiar dacă acesta nu putea fi măsurat cu precizie, și mărimea pieței geografice relevante [considerentul (288) al deciziei].

11 Pentru a ține seama de importanța specifică a comportamentului ilicit al fiecărei întreprinderi implicate în cartel și, prin urmare, de impactul său real asupra concurenței, Comisia a grupat întreprinderile vizate în trei categorii, în funcție de importanța lor relativă pe piața în cauză, determinată prin cota lor de piață [considerentele (289)-(297) ale deciziei].

12 În consecință, LCL și Morgan, considerate a fi primii doi operatori ca mărime cu cote de piață de peste 20 %, au fost clasate în prima categorie. Schunk și SGL, care sunt operatori medii cu cote de piață cuprinse între 10 % și 20 %, au fost clasate în a doua categorie. Hoffmann și Conradty, considerate operatori mici prin prisma cotelor de piață de sub 10 %, au fost grupate în a treia categorie [considerentele (37) și (297) ale deciziei].

13 Pe baza considerațiilor de mai sus, Comisia a reținut un cuantum de pornire, stabilit în funcție de gravitatea încălcării, de 35 de milioane de euro pentru LCL și pentru Morgan, de 21 de milioane de euro pentru SGL și pentru reclamante, și de 6 milioane de euro pentru Hoffmann și pentru Conradty [considerentul (298) al deciziei].

14 În ceea ce privește durata încălcării, Comisia a apreciat că toate întreprinderile vizate săvârșiseră o încălcare de lungă durată. Având în vedere durata de 11 ani și 2 luni a încălcării, Comisia a majorat cuantumul de pornire stabilit pentru Schunk, Morgan, SGL și Conradty cu 110 %. În privința LCL, Comisia a reținut o durată a încălcării de 10 ani și 8 luni și a majorat cuantumul de pornire cu 105 %. Pentru Hoffmann, cuantumul de pornire a fost majorat cu 50 % având în vedere o durată a încălcării de 5 ani și o lună [considerentele (299) și (300) ale deciziei].

15 Cuantumul de bază al amenzii, calculat în funcție de gravitatea și de durata încălcării, a fost, așadar, stabilit la 73,5 milioane de euro în privința Morgan, la 71,75 milioane de euro pentru LCL, la 44,1 milioane de euro pentru reclamante și pentru SGL, la 12,6 milioane de euro în privința Conradty și la 9 milioane de euro pentru Hoffmann [considerentul (301) al deciziei].

16 Comisia nu a reținut nicio circumstanță agravantă sau atenuantă împotriva sau în favoarea întreprinderilor vizate [considerentul (316) al deciziei] și a respins cererea reclamantelor privind limitarea amenzii, conform articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17, la 10 % din cifra totală de afaceri a SKT [considerentul (318) al deciziei].

17 În ceea ce privește aplicarea Comunicării privind cooperarea, Morgan a beneficiat de o imunitate la amendă, întrucât a fost prima întreprindere care a semnalat Comisiei existența cartelului [considerentele (319)-(321) ale deciziei].

18 Conform punctului D din comunicarea menționată, Comisia a acordat întreprinderii LCL o reducere de 40 % a cuantumului amenzii care i-ar fi fost aplicată în lipsa cooperării, de 30 % pentru Schunk și pentru Hoffmann și de 20 % pentru SGL, care a fost ultima întreprindere ce a cooperat [considerentele (322)-(338) ale deciziei].

Procedura și concluziile părților

19 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 20 februarie 2004, reclamantele au introdus prezenta acțiune.

20 Întrucât compunerea camerelor Tribunalului a fost modificată, judecătorul raportor a fost repartizat, în calitate de președinte, în Camera a cincea, căreia, în consecință, i-a fost repartizată prezenta cauză.

21 Pe baza raportului judecătorului raportor, Tribunalul (Camera a cincea) a decis deschiderea procedurii orale. Pledoariile părților și răspunsurile acestora la întrebările adresate de Tribunal au fost ascultate în ședința din 27 februarie 2008.

22 Reclamantele solicită Tribunalului:

— anularea deciziei;

— în subsidiar, reducerea cuantumului amenzii aplicate;

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

23 Comisia solicită Tribunalului:

— respingerea acțiunii;

— majorarea amenzii aplicate reclamantelor;

— obligarea reclamantelor la plata cheltuielilor de judecată.

În drept

Cu privire la cererea de anulare a deciziei

24 Deși acțiunea introdusă de reclamante are un obiect dublu, și anume, în principal, o cerere de anulare a deciziei și, în subsidiar, o cerere de reducere a cuantumului amenzii, diferitele motive invocate de reclamante în înscrisurile prezentate nu fac această distincție. Fiind invitate de Tribunal, în cadrul ședinței, să își prezinte observațiile cu privire la conținutul exact al argumentării lor, reclamantele au declarat, în esență, că lasă acest aspect la aprecierea Tribunalului.

25 În această privință, trebuie arătat că excepția de nelegalitate a articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 și contestarea răspunderii comune și solidare a Schunk GmbH și a SKT țin în mod clar de cererea de anulare a deciziei.

26 Reclamantele critică de asemenea Comisia pentru încălcarea principiilor proporționalității și egalității de tratament cu ocazia stabilirii cuantumului amenzii, ceea ce ține, în principiu, de cererea de reducere a amenzii. Argumentarea prezentată în susținerea acestei critici conține totuși contestări ale încălcării reținute de Comisie și pune astfel problema răspunderii întreprinderilor în cauză, astfel cum este definită la articolul 1 din decizie. Aceste contestări trebuie, așadar, analizate în cadrul cererii de anulare a deciziei în întregul său, inclusiv a articolului 1 din aceasta.

Cu privire la excepția de nelegalitate a articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17

27 Reclamantele susțin că articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 conferă Comisiei o marjă de apreciere aproape nelimitată în ceea ce privește stabilirea amenzii, ceea ce este contrar principiului legalității, definit la articolul 7 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (CEDO), semnată la Roma la 4 noiembrie 1950, astfel cum a fost interpretată de instanțele europene.

28 Din jurisprudența Curții reiese că principiul legalității pedepselor este un corolar al principiului securității juridice, care constituie un principiu general al dreptului comunitar și care impune, printre altele, ca orice reglementare comunitară, în special atunci când aceasta impune sau permite impunerea de sancțiuni, să fie clară și precisă, pentru ca persoanele interesate să poată cunoaște fără ambiguitate drepturile și obligațiile care decurg din aceasta și să acționeze în consecință (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 9 iulie 1981, Gondrand Frères și Garancini, 169/80, Rec., p. 1931, punctul 17, Hotărârea Curții din 18 noiembrie 1987, Maizena, 137/85, Rec., p. 4587, punctul 15, Hotărârea Curții din 13 februarie 1996, van Es Douane Agenten, C-143/93, Rec., p. I-431, punctul 27, și Hotărârea Curții din 12 decembrie 1996, X, C-74/95 și C-129/95, Rec., p. I-6609, punctul 25).

29 Acest principiu, care face parte din tradițiile constituționale comune statelor membre și care a fost consacrat prin diferite tratate internaționale, în special prin articolul 7 din CEDO, se aplică atât normelor cu caracter penal, cât și instrumentelor administrative specifice care impun sau permit impunerea de sancțiuni administrative (a se vedea în acest sens Hotărârea Maizena, punctul 28 de mai sus, punctele 14 și 15 și jurisprudența citată). Acesta se aplică nu numai normelor care stabilesc elementele constitutive ale unei infracțiuni, ci și celor care definesc consecințele care decurg din încălcarea primelor (a se vedea în acest sens Hotărârea X, punctul 28 de mai sus, punctele 22 și 25).

30 Pe de altă parte, potrivit unei jurisprudențe constante, drepturile fundamentale fac parte integrantă din principiile generale ale dreptului comunitar a căror respectare este asigurată de instanța comunitară (Avizul Curții 2/94 din 28 martie 1996, Rec., p. I-1759, punctul 33, și Hotărârea Curții din 29 mai 1997, Kremzow, C-299/95, Rec., p. I-2629, punctul 14). În acest scop, Curtea și Tribunalul se inspiră din tradițiile constituționale comune statelor membre, precum și din indicațiile oferite de instrumentele internaționale privind protecția drepturilor omului la care statele membre au colaborat sau au aderat. În acest sens, CEDO are o semnificație specială (Hotărârea Curții din 15 mai 1986, Johnston, 222/84, Rec., p. 1651, punctul 18, și Hotărârea Kremzow, citată anterior, punctul 14). Pe de altă parte, conform articolului 6 alineatul (2) UE, „Uniunea respectă drepturile fundamentale, astfel cum sunt acestea garantate de [CEDO], precum și astfel cum rezultă acestea din tradițiile constituționale comune ale statelor membre, ca principii generale ale dreptului comunitar" (Hotărârea Curții din 22 octombrie 2002, Roquette Frères, C-94/00, Rec., p. I-9011, punctele 23 și 24, și Hotărârea Tribunalului din 20 februarie 2001, Mannesmannröhren-Werke/Comisia, T-112/98, Rec., p. II-729, punctul 60).

31 În această privință, trebuie amintit cuprinsul articolului 7 paragraful 1 din CEDO:

„Nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau o omisiune care, în momentul în care a fost săvârșită, nu constituia o infracțiune, potrivit dreptului național sau internațional. De asemenea, nu se poate aplica o pedeapsă mai severă decât aceea care era aplicabilă în momentul săvârșirii infracțiunii."

32 Potrivit Curții Europene a Drepturilor Omului, din această dispoziție rezultă că legea trebuie să definească în mod clar infracțiunile și pedepsele pentru acestea. Această condiție este îndeplinită atunci când justițiabilul poate ști, plecând de la textul dispoziției pertinente și, dacă este necesar, cu ajutorul interpretării care este dată acestui text de către instanțe, care sunt acțiunile și omisiunile care angajează răspunderea sa penală (a se vedea Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Coëme și alții împotriva Belgiei din 22 iunie 2000, *Recueil des arrêts et décisions*, 2000-VII, p. 1, § 145).

33 În plus, articolul 7 paragraful 1 din CEDO nu impune ca termenii dispozițiilor în temeiul cărora sunt aplicate aceste sancțiuni să fie într-atât de preciși, încât consecințele care pot decurge dintr-o încălcare a acestor dispoziții să fie previzibile cu o certitudine absolută. Astfel, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, existența unor termeni vagi în dispoziție nu determină în mod necesar o încălcare a articolului 7 din CEDO, iar faptul că o lege acordă o putere de apreciere nu contravine în sine cerinței de previzibilitate, cu condiția ca limitele și modalitățile de exercitare ale unei asemenea puteri să fie definite cu o claritate suficientă, având în vedere scopul legitim urmărit, pentru a oferi individului o protecție adecvată împotriva arbitrariului (a se vedea Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Margareta și Roger Andersson împotriva Suediei din 25 februarie 1992, seria A nr. 226, § 75). În acest sens, pe lângă textul legii propriu-zise, Curtea Europeană a Drepturilor Omului ține seama de împrejurarea dacă noțiunile neclare utilizate au fost clarificate printr-o jurisprudență constantă și publicată (a se vedea Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea G. împotriva Franței din 27 septembrie 1995, seria A nr. 325-B, § 25).

34 În ceea ce privește tradițiile constituționale comune statelor membre, niciun element nu permite Tribunalului să dea principiului legalității, în calitate de principiu general al dreptului comunitar, o interpretare diferită de cea care rezultă din cele de mai sus. Reclamantele nu fac astfel decât să afirme, fără alte precizări, că, la nivel național, nu există o abilitare comparabilă a unei autorități care să îi permită acesteia să aplice amenzi în mod aproape nelimitat.

35 În prezenta cauză, în ceea ce privește legalitatea articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 în raport cu principiul legalității pedepselor, astfel cum a fost consacrat de instanța comunitară conform indicațiilor oferite de CEDO și de tradițiile constituționale comune ale statelor membre, trebuie să se considere că, în mod contrar susținerilor reclamantelor, Comisia nu dispune de o marjă de apreciere nelimitată la stabilirea amenzilor pentru încălcări ale normelor de concurență.

36 Astfel, chiar articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 limitează puterea de apreciere a Comisiei. Pe de o parte, precizând că „Comisia poate aplica, prin decizie, întreprinderilor sau asociațiilor de întreprinderi amenzi cuprinse între [1 000 de euro] și [1 milion de euro], acest din urmă cuantum putând fi majorat până la 10 % din cifra de afaceri realizată în cursul exercițiului financiar precedent de fiecare dintre întreprinderile care au participat la încălcare", acesta prevede un plafon al amenzilor în funcție de cifra de afaceri a întreprinderilor în cauză, altfel spus, în funcție de un criteriu obiectiv. Astfel, deși nu există un plafon absolut aplicabil tuturor încălcărilor privind normele de concurență, amenda care poate fi aplicată are totuși un plafon cifrabil și absolut, calculat în funcție de fiecare întreprindere, pentru fiecare încălcare, astfel încât cuantumul maxim al amenzii care poate fi aplicată unei întreprinderi date poate fi determinat în avans. Pe de altă parte, această dispoziție obligă Comisia să stabilească amenzile în fiecare caz în parte luând „în considerare, pe lângă gravitatea încălcării, durata acesteia".

37 Deși este adevărat că aceste două criterii lasă Comisiei o marjă largă de apreciere, nu este mai puțin adevărat că este vorba despre criterii reținute și de alți legiuitori pentru dispoziții similare, care permit Comisiei să aplice sancțiuni ținând seama de gravitatea nelegalității comportamentului în cauză.

38 Trebuie constatat că, prevăzând, în cazul încălcării normelor de concurență, amenzi într-un cuantum cuprins între 1 000 de euro și 10 % din cifra de afaceri a întreprinderii în cauză, Consiliul nu a lăsat Comisiei o marjă de manevră excesivă. În special, trebuie avut în vedere că plafonul de 10 % din cifra de afaceri a întreprinderii în cauză este rezonabil, luând în considerare interesele apărate de Comisie în cadrul investigației și al sancționării unor astfel de încălcări.

39 În această privință, trebuie amintit că sancțiunile prevăzute la articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 în cazul încălcării articolelor 81 CE și 82 CE constituie un instrument-cheie de care Comisia dispune pentru a asigura instituirea, în cadrul Comunității, a unui „sistem care împiedică denaturarea concurenței pe piața internă" [articolul 3 alineatul (1) litera (g) CE]. Acest sistem permite Comunității să își

îndeplinească misiunea care constă, prin instituirea unei piețe comune, în promovarea în întreaga Comunitate, printre altele, a unei dezvoltări armonioase, echilibrate și durabile a activităților economice și a unui grad ridicat de competitivitate (articolul 2 CE). Acest sistem este în plus necesar pentru instituirea, în cadrul Comunității, a unei politici economice conduse în conformitate cu principiul unei economii de piață deschise, în care concurența este liberă [articolul 4 alineatele (1) și (2) CE]. Astfel, articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 permite instituirea unui sistem care să corespundă misiunilor fundamentale ale Comunității.

40 Prin urmare, trebuie să se considere că articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 definește criteriile și limitele obligatorii pentru Comisie în exercitarea competenței sale de a aplica amenzi, lăsându-i totodată acesteia o anumită marjă de apreciere.

41 În plus, trebuie observat că, pentru a stabili amenzi în temeiul articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17, Comisia este obligată să respecte principiile generale de drept, în special principiile egalității de tratament și proporționalității, astfel cum au fost interpretate în jurisprudența Curții și a Tribunalului. Trebuie de asemenea adăugat că, în temeiul articolului 229 CE și al articolului 17 din Regulamentul nr. 17, aceste două instanțe judecă având competență de fond în privința acțiunilor introduse împotriva deciziilor prin care Comisia aplică amenzi și pot astfel nu numai să anuleze deciziile adoptate de Comisie, dar și să anuleze, să reducă sau să majoreze amenda aplicată. Astfel, practica administrativă a Comisiei este supusă unui control deplin al instanței comunitare. Contrar afirmațiilor reclamantelor, acest control nu determină instanța comunitară, căreia se pretinde că i-ar fi fost delegată competența legiuitorului, să își depășească competențele încălcând articolul 7 alineatul (1) CE, având în vedere, pe de o parte, că un astfel de control este expres prevăzut de dispozițiile menționate, a căror validitate nu este contestată, și, pe de altă parte, că instanța comunitară îl exercită respectând criteriile prevăzute la articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17.

42 Pe de altă parte, pe baza criteriilor reținute la articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 și interpretate în jurisprudența Curții și a Tribunalului, Comisia a dezvoltat ea însăși o practică decizională cunoscută public și accesibilă. Deși practica decizională anterioară a Comisiei nu reprezintă în sine un cadru juridic pentru amenzile în materia concurenței (Hotărârea Curții din 21 septembrie 2006, JCB Service/Comisia, C-167/04 P, Rec., p. I-8935, punctele 201 și 205, și Hotărârea Curții din 7 iunie 2007, Britannia Alloys & Chemicals/Comisia, C-76/06 P, Rep., p. I-4405, punctul 60), nu este mai puțin adevărat că, în temeiul principiului egalității de tratament, care constituie un principiu general de drept pe care Comisa este obligată să îl respecte, aceasta din urmă nu poate trata situații comparabile în mod diferit sau situații diferite în același mod, cu excepția cazului în care un astfel de tratament este justificat în mod obiectiv (Hotărârea Curții din 13 decembrie 1984, Sermide, 106/83, Rec., p. 4209, punctul 28, și Hotărârea Tribunalului din 14 mai 1998, BPB de Eendracht/Comisia, T-311/94, Rec., p. II-1129, punctul 309).

43 Potrivit unei jurisprudențe constante, Comisia poate, desigur, să adapteze oricând nivelul amenzilor, dacă aplicarea eficientă a normelor de concurență o impune (Hotărârea Curții din 7 iunie 1983, Musique diffusion française și alții/Comisia, 100/80-103/80, Rec., p. 1825, punctul 109, și Hotărârea Tribunalului din 20 martie 2002, LR AF 1998/Comisia, T-23/99, Rec., p. II-1705, punctul 237), o astfel de modificare a unei practici administrative putând fi în acest caz justificată în mod obiectiv prin obiectivul de prevenire generală a încălcării normelor comunitare de concurență. Majorarea recentă a nivelului amenzilor, pretinsă și contestată de reclamante, nu poate, așadar, să fie considerată, în sine, ca fiind nelegală în raport cu principiul legalității pedepselor, în condițiile în care aceasta rămâne în cadrul legal definit prin articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17, astfel cum a fost interpretat de instanțele comunitare.

44 Trebuie să se mai aibă în vedere că, din rațiuni de transparență și pentru a întări securitatea juridică a întreprinderilor vizate, Comisia a publicat Liniile directoare privind metoda de stabilire a amenzilor aplicate în temeiul articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 și al articolului 65 alineatul (5) [CO] (JO 1998, C 9, p. 3, Ediție specială, 08/vol. 3, p. 69, denumite în continuare „liniile directoare"), în care aceasta definește metoda de calcul pe care și-o impune în fiecare caz în parte. În această privință, Curtea a considerat de altfel că, adoptând asemenea norme de conduită și anunțând prin intermediul publicării acestora că le va aplica în viitor situațiilor vizate de acestea, Comisia își limitează propria putere de apreciere și nu se poate abate de la aceste norme fără să riște să fie sancționată, dacă este cazul, în temeiul unei încălcări a principiilor generale de drept, precum egalitatea de tratament și protecția încrederii

legitime. În plus, deși nu constituie temeiul juridic al deciziei, liniile directoare determină, în mod general și abstract, metodologia pe care Comisia și-o impune în scopul stabilirii cuantumurilor amenzilor aplicate prin decizia menționată și asigură, prin urmare, securitatea juridică a întreprinderilor (Hotărârea Curții din 28 iunie 2005, Dansk Rørindustri și alții/Comisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P și C-213/02 P, Rec., p. I-5425, punctele 211 și 213). Rezultă că adoptarea de către Comisie a liniilor directoare, în măsura în care aceasta s-a înscris în cadrul legal impus de articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17, a contribuit numai la precizarea limitelor exercitării puterii de apreciere a Comisiei care rezultă deja din această dispoziție, fără să se poată deduce o insuficiență inițială a determinării de către legiuitorul comunitar a limitelor competenței Comisiei în domeniul în cauză.

45 Astfel, având în vedere diferitele elemente prezentate mai sus, un operator diligent poate, apelând dacă este nevoie la un consilier juridic, să prevadă în mod suficient de precis metoda și limitele amenzilor pe care le-ar putea primi pentru un comportament dat. Faptul că acest operator nu poate să cunoască dinainte cu precizie nivelul amenzilor pe care Comisia le va aplica în fiecare caz nu poate să constituie o încălcare a principiului legalității pedepselor, având în vedere că, din cauza gravității încălcărilor pe care Comisia este chemată să le sancționeze, obiectivele de combatere și de prevenire justifică evitarea posibilității ca întreprinderile să evalueze beneficiile pe care le-ar obține din participarea la o încălcare ținând seama de la început de cuantumul amenzii care le-ar fi aplicată ca urmare a acestui comportament ilicit.

46 În această privință, chiar dacă întreprinderile nu sunt în măsură să cunoască dinainte cu precizie nivelul amenzilor pe care Comisia le va aplica în fiecare caz în parte, trebuie arătat că, potrivit articolului 253 CE, în decizia prin care se aplică o amendă, Comisia este obligată, în pofida contextului general cunoscut al deciziei, să ofere o motivare, în special cu privire la cuantumul amenzii aplicate și la metoda aleasă în privința acestuia. Această motivare trebuie să prezinte în mod clar și neechivoc raționamentul Comisiei astfel încât să permită persoanelor interesate să cunoască justificările măsurii adoptate

pentru a aprecia oportunitatea sesizării instanței comunitare și, dacă este cazul, să permită acesteia din urmă să își exercite controlul.

47 În sfârșit, în ceea ce privește argumentul potrivit căruia, definind cadrul amenzii prin adoptarea articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17, Consiliul nu și-ar fi îndeplinit obligația de a indica în mod clar limitele competenței conferite Comisiei și, prin aceasta, ar fi transferat Comisiei o competență care îi aparținea în temeiul tratatului, încălcând articolele 83 CE și 229 CE, trebuie să se considere că este lipsit de temei.

48 Pe de o parte, după cum s-a arătat mai sus, deși articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 lasă Comisiei o marjă largă de apreciere, acesta îi limitează totuși exercitarea prin instituirea unor criterii obiective pe care Comisia trebuie să le respecte. Pe de altă parte, trebuie amintit că Regulamentul nr. 17 a fost adoptat în temeiul articolului 83 alineatul (1) CE, care prevede că „[r]egulamentele sau directivele utile în vederea aplicării principiilor prevăzute la articolele 81 [CE] și 82 [CE] se adoptă de către Consiliu […] la propunerea Comisiei și după consultarea Parlamentului European". Aceste regulamente sau directive au, printre altele, ca scop, potrivit articolului 83 alineatul (2) literele (a) și (d) CE, „să asigure respectarea interdicțiilor prevăzute la articolul 81 alineatul (1) [CE] și la articolul 82 [CE] prin instituirea de amenzi și penalități cu titlu cominatoriu" și, respectiv, „să definească rolul Comisiei și al Curții de Justiție în aplicarea dispozițiilor prevăzute de prezentul alineat". Trebuie amintit, pe de altă parte, că, în temeiul articolului 211 prima liniuță CE, Comisia „veghează la aplicarea dispozițiilor prezentului tratat și a dispozițiilor adoptate de instituții în temeiul acestuia" și că aceasta dispune, în temeiul celei de a treia liniuțe a aceluiași articol, de „atribuții proprii de decizie".

49 Prin urmare, nu se poate considera că, la origine, competența de a aplica amenzi în caz de încălcare a articolelor 81 CE și 82 CE a aparținut Consiliului, care ar fi transferat-o sau a cărei executare ar fi delegat-o Comisiei, în sensul articolului 202 a treia liniuță

CE. Conform dispozițiilor tratatului citate mai sus, această competență ține de rolul propriu al Comisiei de a veghea la aplicarea dreptului comunitar, acest rol fiind detaliat, delimitat și formalizat, în ceea ce privește aplicarea articolelor 81 CE și 82 CE, prin Regulamentul nr. 17. Competența de a aplica amenzi pe care acest regulament o atribuie Comisiei decurge, așadar, chiar din prevederile tratatului și urmărește să permită aplicarea efectivă a interdicțiilor prevăzute la articolele menționate (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 12 iulie 2001, Tate & Lyle și alții/Comisia, T-202/98, T-204/98 și T-207/98, Rec., p. II-2035, punctul 133). Prin urmare, argumentul reclamantelor trebuie respins.

50 Din ansamblul acestor considerații rezultă că excepția de nelegalitate ridicată cu privire la articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 trebuie respinsă ca neîntemeiată (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 27 septembrie 2006, Jungbunzlauer/Comisia, T-43/02, Rec., p. II-3435, punctele 69-92, și Hotărârea Tribunalului din 5 aprilie 2006, Degussa/Comisia, T-279/02, Rec., p. II-897, punctele 66-88).

51 În sfârșit, trebuie subliniat că reclamantele invocă, „în subsidiar", faptul că articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 ar putea fi considerat compatibil cu principiul legalității, dacă Comisia i-ar da o interpretare restrictivă, ceea ce aceasta nu ar fi dispusă să facă.

52 În această privință, trebuie să se constate că reclamantele nu fac decât să formuleze considerații generale cu privire la modul în care Comisia ar trebui, în general, să își modifice politica în materia amenzilor dezvoltând o practică decizională transparentă și coerentă, însă nu invocă nicio obiecție concretă împotriva deciziei.

Cu privire la răspunderea comună și solidară a Schunk GmbH și a SKT

53 Cu titlu introductiv, trebuie să se observe că, în mod contrar susținerilor reclamantelor, condițiile în care Schunk GmbH a devenit destinatară a deciziei sunt indicate cu claritate în cuprinsul acesteia.

54 Din considerentul (257) al deciziei rezultă că Comisia a apreciat că, „deși [SKT] era o persoană juridică ce a participat în mod direct la înțelegere, Schunk GmbH, în calitate de societate-mamă care deținea integral prima întreprindere, putea să exercite o influență determinantă asupra politicii comerciale a [SKT] la data când a avut loc încălcarea și se poate presupune că a influențat efectiv participarea acesteia la înțelegere". Comisia a apreciat, așadar, că cele două întreprinderi „[formau] unitatea economică ce fabrică și vinde produse pe bază de carbon și de grafit pentru aplicații electrice și mecanice în SEE și care a participat la înțelegere" și că acestea trebuiau, așadar, să fie declarate responsabile împreună și solidar pentru încălcarea comisă.

55 În această privință, trebuie amintit că un comportament anticoncurențial al unei întreprinderi poate fi imputat altei întreprinderi atunci când aceasta nu și-a stabilit în mod autonom comportamentul pe piață, ci a aplicat, în esență, directivele emise de cea din urmă, având în vedere în special legăturile economice și juridice care le uneau (Hotărârea Curții din 16 noiembrie 2000, Metsä-Serla și alții/Comisia, C-294/98 P, Rec., p. I-10065, punctul 27, și Hotărârea Curții Dansk Rørindustri și alții/Comisia, punctul 44 de mai sus, punctul 117). Astfel, comportamentul unei filiale poate fi imputat societății-mamă atunci când filiala nu își stabilește în mod autonom conduita pe piață, ci aplică, în esență, instrucțiunile care îi sunt date de societatea-mamă, aceste două întreprinderi constituind o unitate economică (Hotărârea Curții din 14 iulie 1972, ICI/Comisia, 48/69, Rec., p. 619, punctele 133 și 134).

56 În cazul particular în care o societate-mamă deține 100 % din capitalul filialei sale autoare a unui comportament ilicit, există o prezumție simplă potrivit căreia societatea-mamă respectivă exercită o influență determinantă asupra comportamentului filialei sale (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 25 octombrie 1983, AEG/Comisia, 107/82, Rec., p. 3151, punctul 50, și Hotărârea Tribunalului din 20 aprilie 1999, Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia, numită „PVC II", T-305/94-T-307/94, T-313/94-T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 și T-335/94, Rec., p. II-931, punctele 961 și 984) și că acestea constituie, în consecință, o singură întreprindere în sensul articolului 81 CE (Hotărârea Tribunalului din 15 iunie 2005, Tokai Carbon și alții/Comisia, T-71/03, T-74/03, T-87/03 și T-91/03, denumită în continuare „Hotărârea Tokai II", punctul 59). Drept urmare, îi revine societății-mamă care contestă în fața instanței comunitare o decizie a Comisiei de a-i aplica o amendă pentru un comportament săvârșit de filiala acesteia sarcina de a răsturna această prezumție, aducând elemente de probă care pot demonstra autonomia acesteia din urmă (Hotărârea Tribunalului din 27 septembrie 2006, Avebe/Comisia, T-314/01, Rec., p. II-3085, punctul 136; a se vedea de asemenea, în acest sens, Hotărârea Curții din 16 noiembrie 2000, Stora Kopparbergs Bergslags/Comisia, C-286/98 P, Rec., p. I-9925, denumită în continuare „Hotărârea Stora", punctul 29).

57 În această privință, trebuie subliniat că, deși este adevărat că la punctele 28 și 29 din Hotărârea Stora, punctul 56 de mai sus, Curtea a prezentat, pe lângă deținerea în proporție de 100 % a capitalului filialei, și alte împrejurări, precum necontestarea influenței exercitate de societatea-mamă asupra politicii comerciale a filialei sale și reprezentarea comună a celor două societăți în cursul procedurii administrative, nu este mai puțin adevărat că împrejurările menționate nu au fost evidențiate de Curte decât în scopul de a expune ansamblul elementelor pe care Tribunalul își întemeiase raționamentul pentru a concluziona că acesta nu se bazase doar pe deținerea de către societatea-mamă a întregului capital al filialei. În consecință, faptul că aprecierea Tribunalului în această cauză a fost confirmată de Curte nu ar putea avea drept consecință modificarea principiului consacrat la punctul 50 din Hotărârea AEG/Comisia, punctul 56 de mai sus. Trebuie adăugat că, la punctul 29 din Hotărârea Stora, punctul 56 de mai sus, Curtea a arătat expres că, „în situația în care societatea-mamă deține întregul capital social al filialei, Tribunalul putea presupune în mod legitim, astfel cum a arătat Comisia, că societatea-mamă exercita efectiv o influență determinantă asupra comportamentului filialei sale" și că, în aceste condiții, îi revenea reclamantei sarcina de a răsturna această „prezumție" prin elemente de probă suficiente.

58 În prezenta cauză, Schunk GmbH a confirmat în mod explicit, în cadrul ședinței și ca răspuns la o întrebare adresată de Tribunal, că aceasta controla SKT în totalitate la data comiterii încălcării și trebuie, prin urmare, să se prezume că aceasta exercita efectiv o influență determinantă asupra comportamentului filialei sale, Schunk GmbH putând să răstoarne această prezumție aducând elemente de probă susceptibile să demonstreze autonomia SKT.

59 Din înscrisurile depuse de Schunk GmbH rezultă că argumentarea sa privind autonomia SKT este fondată, în esență, pe simpla afirmare a naturii sale specifice, și anume aceea de societate holding. Schunk GmbH deduce din aceasta independența funcțională a SKT și invocă, în plus, independența organică a acesteia, ceea ce ar contrazice afirmația Comisiei potrivit căreia Schunk GmbH și SKT constituie o unitate economică și au acționat, în speță, ca o întreprindere în sensul articolului 81 CE.

60 Noțiunea de holding acoperă situații variate, dar, în general, un holding poate fi definit ca o societate care deține participații în una sau mai multe societăți în vederea controlării acestora.

61 În considerentul (260) al deciziei, Comisia amintește cuprinsul articolului 3 din Statutul Schunk GmbH, potrivit căruia „obiectul întreprinderii este achiziția, vânzarea, administrarea, în special gestiunea strategică a participațiilor industriale”.

62 Dacă această definiție a obiectului de activitate al Schunk GmbH susține afirmația acesteia potrivit căreia ea nu este decât un holding financiar, care nu exercită nicio activitate economică sau industrială, expresia „gestiunea strategică a participațiilor industriale” este suficient de largă pentru a cuprinde și pentru a permite, în practică, o activitate de gestiune și de conducere a filialelor. Trebuie arătat că același articol 3 din

Statutul Schunk GmbH mai prevede că „[s]ocietatea este competentă să ia toate măsurile care sunt potrivite să servească, direct sau indirect, obiectivului" definit la punctul precedent.

63 În plus, în contextul unui grup de societăți precum în speța de față, un holding este o societate destinată să grupeze participații în diverse societăți și al cărei rol este să asigure o conducere unitară. Din considerentul (30) al deciziei rezultă că Schunk GmbH este principala societate-mamă a grupului Schunk, care numără peste 80 de filiale, și că aceasta este „responsabilă, printre altele, de divizia «grafit și ceramică» a grupului, care se ocupă și de produsele pe bază de carbon și de grafit pentru aplicații electrice și mecanice".

64 Existența unei conduceri și coordonări unitare este atestată de condițiile în care SKT a definit și a prezentat Comisiei cifra sa de afaceri pentru anul 1998, arătând că avea dreptul să excludă din cifra sa de afaceri valoarea periilor preinstalate pe suporturile de perii.

65 Astfel, în considerentul (262) al deciziei, Comisia arată următoarele:

„[A]ceste suporturi de perii sunt fabricate de Schunk Metall- und Kunststofftechnik GmbH, o altă filială a grupului Schunk. Dacă [SKT] ar fi urmat într-adevăr o politică comercială autonomă, aceasta ar fi inclus în mod sistematic vânzările de astfel de perii către Schunk Metall-und Kunststofftechnik GmbH în datele cu privire la cifra sa de afaceri. Faptul că aceasta a propus să nu se procedeze astfel demonstrează că ea consideră că ar fi vorba despre vânzări care implică un transfer către o altă societate a grupului, supusă controlului entităților juridice care au o poziție superioară în cadrul grupului Schunk, iar nu despre vânzări autonome către un cumpărător independent. În

fapt, [SKT] a calificat aceste vânzări către Schunk Metall- und Kunststofftechnik GmbH ca fiind «cifră de afaceri internă» și de «proprie folosință».”

66 Situația astfel descrisă evidențiază o luare în considerare incontestabilă a intereselor grupului și contrazice pretinsa independență totală a SKT. Mai trebuie subliniată importanța filialei SKT pentru grupul Schunk și pentru Schunk GmbH, în special, deținător în proporție de 100 % al capitalului întreprinderii SKT. Astfel, în timp ce, pentru anul 2002, grupul prezenta o cifră de afaceri consolidată de 584 de milioane de euro, SKT a realizat, în același an, o cifră totală de afaceri de 113,6 milioane de euro.

67 Pe lângă textul articolului 3 din Statutul Schunk GmbH, Comisia mai face trimitere la forma juridică particulară a SKT, care a fost constituită ca societate cu răspundere limitată (Gesellschaft mit beschränkter Haftung, GmbH). Schunk GmbH nu a contestat conținutul considerentului (259) al deciziei, redactat astfel:

„În temeiul dreptului german al societăților, [asociații] unei societăți […] cu răspundere limitată (GmbH) controlează îndeaproape conducerea GmbH. Printre altele, aceștia numesc și revocă directorii generali ai GmbH. Aceștia iau în general măsurile necesare pentru a analiza și a controla modul în care GmbH este condusă. În plus, directorii generali ai GmbH sunt obligați ca, la cererea oricărui [asociat], să prezinte imediat informații privind activitatea societății și să permită accesul la contabilitatea și la documentele acesteia.”

68 Pe plan organic, Schunk GmbH afirmă că nu există nicio legătură personală între cele două societăți, în sensul de „structuri personale comune mai multor societăți cum ar fi, de exemplu, o aceeași persoană care exercită funcții de membru al consiliului de

administrație al mai multor societăți în același timp și pentru o perioadă relativ lungă sau numiri reciproce în cadrul directoratului și al consiliului de administrație”.

69 Trebuie să se constate cu toate acestea că Schunk GmbH nu prezintă în susținerea afirmațiilor sale nicio probă cu înscrisuri, deși ar putea fi prezentate astfel de probe sub forma listei nominale a membrilor organelor statutare ale celor două întreprinderi la data săvârșirii încălcării.

70 În aceste împrejurări, simplul fapt că obiectul de activitate al Schunk GmbH permite să se concluzioneze că aceasta din urmă constituia într-adevăr un holding al cărui rol statutar era de a gestiona participațiile în capitalul altor societăți nu este suficient pentru a răsturna prezumția născută din deținerea întregului capital social al SKT.

71 Această concluzie face inutilă analizarea forței probante a unui indiciu menționat în considerentul (261) al deciziei, care trebuia să demonstreze că conducerea Schunk GmbH nu putea să nu cunoască participarea SKT la acorduri care restrâng concurența, respectiv rolul jucat de domnul F., al cărui nume figurează în carnetul de adrese al unui reprezentant al Morgan, și care, ulterior, a devenit director general al Schunk GmbH.

72 Pe de altă parte, trebuie arătat că paralela pe care o face Schunk GmbH cu situația actuală a Hoffmann și tratamentul autonom de care aceasta a beneficiat din partea Comisiei este lipsită de orice relevanță, în măsura în care Comisia a reținut răspunderea specifică a acestei societăți pentru perioada cuprinsă între septembrie 1994 și octombrie 1999, așadar, anterior preluării sale de către Schunk GmbH.

73 Schunk GmbH pretinde, în sfârșit, că, pentru ca o societate-mamă să poată răspunde pentru încălcările săvârșite de filiala sa, trebuie ca împotriva celei dintâi să fie stabilită o încălcare personală a normelor de concurență și că faptul de a imputa unei persoane o încălcare comisă de o altă persoană ar contraveni principiului răspunderii individuale potrivit căruia un subiect de drept nu poate fi sancționat decât dacă îi poate fi imputată o încălcare personală.

74 Este suficient să se constate că argumentarea formulată de Schunk GmbH se bazează pe o premisă eronată, potrivit căreia, în privința sa, nu a fost constatată nicio încălcare. Dimpotrivă, din considerentul (257) și din articolul 1 din decizie reiese că Schunk GmbH a fost personal condamnată pentru o încălcare pe care se prezumă că a comis-o ea însăși datorită legăturilor economice și juridice care o unesc cu SKT și care îi permiteau să stabilească comportamentul pe piață al acesteia din urmă (a se vedea în acest sens Hotărârea Metsä-Serla și alții/Comisia, punctul 55 de mai sus, punctul 34).

75 Din considerațiile de mai sus rezultă că Schunk GmbH nu a demonstrat că a fost declarată în mod greșit de către Comisie responsabilă împreună și solidar cu SKT pentru plata amenzii de 30,87 milioane de euro.

76 În consecință, afirmația potrivit căreia Comisia a aplicat greșit articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 atunci când a luat în considerare cifra totală de afaceri a Schunk GmbH, considerată în mod greșit responsabilă împreună și solidar cu SKT, trebuie respinsă, întrucât se bazează pe o premisă eronată.

Cu privire la contestările încălcării

— Considerații introductive

77 Astfel cum s-a arătat, argumentarea dezvoltată de reclamante în susținerea motivului întemeiat pe o încălcare de către Comisie a principiilor proporționalității și egalității de tratament cu ocazia stabilirii cuantumului amenzii ține de contestarea încălcării reținute de către Comisie și pune, așadar, problema răspunderii întreprinderilor în cauză.

78 Astfel, reclamantele invocă faptul că Comisia a apreciat fără temei:

— că întreprinderile implicate în cartel deciseseră de comun acord să renunțe la publicitate și la participarea la târguri;

— că SKT luase parte la acordurile privind interzicerea livrării de blocuri de carbon către tăietori;

— că produsele și clienții sectoarelor echipamentelor pentru automobile și bunurilor de consum făcuseră obiectul unor acorduri anticoncurențiale;

— că întreprinderile în cauză urmaseră un „plan global care viza modificarea durabilă a structurii concurenței pe piață prin intermediul preluărilor de întreprinderi”, un astfel de plan neexistând vreodată sau neputând fi conceput și aplicat decât de SGL și de Morgan, fără știrea reclamantelor;

— că întreprinderile în cauză recurseseră la un mecanism deosebit de sofisticat pentru controlul și aplicarea acordurilor lor.

79 Răspunzând acestor afirmații, Comisia arată că reclamantele nu au contestat, în răspunsul la comunicarea privind obiecțiunile, realitatea anumitor fapte ce figurau în comunicarea respectivă, care sunt contestate pentru prima dată în acțiunea în anulare introdusă la Tribunal. Or, potrivit jurisprudenței, faptele recunoscute în cursul procedurii administrative trebuie considerate ca fiind stabilite și nu ar mai putea fi contestate în fața instanței comunitare.

80 Trebuie amintit, în această privință, că comunicarea privind obiecțiunile, care are rolul de a asigura întreprinderilor care sunt destinatarele acesteia exercitarea eficientă a dreptului la apărare, are ca efect delimitarea obiectului procedurii declanșate împotriva unei întreprinderi, în măsura în care stabilește poziția Comisiei față de acea întreprindere și că instituția nu are dreptul să rețină în decizia sa obiecțiuni care nu figurează în comunicare (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 14 iulie 1972, Francolor/Comisia, 54/69, Rec., p. 851, punctul 12, și Hotărârea Curții din 15 octombrie 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P-C-252/99 P și C-254/99 P, Rec., p. I-8375, punctul 86).

81 Comisia trebuie să își stabilească poziția cu privire la continuarea procedurii administrative în special pe baza răspunsurilor la comunicarea privind obiecțiunile date de întreprinderile destinatare.

82 Instituția are, pe de o parte, dreptul sau eventual obligația de a efectua noi investigații, dacă derularea procedurii administrative evidențiază necesitatea unor verificări suplimentare (Hotărârea Curții din 14 iulie 1972, Geigy/Comisia, 52/69, Rec., p. 787, punctul 14), care pot determina Comisia să adreseze întreprinderilor în cauză o comunicare complementară privind obiecțiunile.

83 Aceasta poate, pe de altă parte, să aprecieze, având în vedere răspunsurile la comunicarea privind obiecțiunile și, mai precis, recunoașterea de către întreprinderile în cauză a faptelor imputate, precum și elementele obținute în cursul investigației, că poate adopta o decizie definitivă care marchează încheierea procedurii administrative și a sarcinii sale de a identifica și de a proba faptele aflate la baza încălcărilor în cauză. În această decizie, Comisia definește răspunderea întreprinderilor în cauză și stabilește, dacă este cazul, cuantumul amenzilor aplicate acestora.

84 Acesta este contextul în care Curtea a apreciat, la punctul 37 din Hotărârea din 16 noiembrie 2000, SCA Holding/Comisia (C-297/98 P, Rec., p. I-10101), că, în lipsa recunoașterii exprese din partea întreprinderii în cauză, Comisia va trebui, în plus, să dovedească faptele, întreprinderea fiind liberă să prezinte, când va fi momentul și în special în cadrul procedurii contencioase, toate mijloacele de apărare pe care le va considera utile. Rezultă, în schimb, că situația este diferită în cazul unei recunoașteri a faptelor de către întreprinderea în cauză (Hotărârea Tribunalului din 9 iulie 2003, Archer Daniels Midland și Archer Daniels Midland Ingredients/Commisia, T-224/00, Rec., p. II-2597, punctul 227, Hotărârea Tribunalului din 29 aprilie 2004, Tokai Carbon și alții/Comisia, T-236/01, T-239/01, T-244/01-T-246/01, T-251/01 și T-252/01, Rec., p. II-1181, denumită în continuare „Hotărârea Tokai I”, punctul 108; a se vedea de asemenea, în acest sens, Hotărârea Tokai II, punctul 56 de mai sus, punctele 324 și 326).

85 Această jurisprudență nu urmărește să restrângă introducerea de acțiuni judecătorești de către o întreprindere sancționată de Comisie, ci să precizeze limitele contestației cu care poate fi sesizată instanța pentru a evita orice deplasare a stabilirii faptelor aflate la

baza încălcării respective de la Comisie către Tribunal, dat fiind că acesta din urmă, atunci când este sesizat cu o acțiune în temeiul articolului 230 CE, este competent să controleze legalitatea deciziei prin care se aplică sancțiunea și să modifice, dacă este cazul, această sancțiune în temeiul competenței sale de fond (Ordonanța Tribunalului din 9 noiembrie 2004, FNICGV/Comisia, T-252/03, Rec., p. II-3795, punctul 24).

86 În prezenta cauză, Comisia a trimis reclamantelor, la 23 mai 2003, o comunicare privind obiecțiunile, acordându-le un termen de opt săptămâni pentru a lua cunoștință de aceasta și pentru a formula un răspuns. În acest termen, reclamantele, asistate de consilierii lor, au putut să analizeze obiecțiunile reținute în privința lor de către Comisie și să decidă, în cunoștință de cauză, poziția pe care trebuiau să o adopte, având în vedere în egală măsură prevederile Comunicării privind cooperarea.

87 În răspunsul la comunicarea privind obiecțiunile, Schunk GmbH arată că nu contestă realitatea faptelor, și nici încadrarea juridică a acestor fapte ca înțelegere interzisă și/sau ca practică concertată, însă contestă faptul că îi este imputată o încălcare a dreptului concurenței săvârșită de către SKT. Răspunsul Schunk GmbH este astfel consacrat contestării unei răspunderi comune și solidare cu SKT.

88 În ceea ce privește SKT, răspunsul acesteia îmbracă o formă deosebită, în sensul că acesta cuprinde o parte introductivă în care se arată, ca o precizare generală, următoarele:

„[SKT] nu contestă realitatea faptelor […] Aceasta nu contestă nici încadrarea juridică a acestor fapte ca înțelegere interzisă și/sau ca practică concertată. [SKT] contestă, în

prezentele observații, numai anumite aprecieri ale faptelor și concluziile juridice ale Comisiei. Vom completa, așadar, expunerea faptelor cu privire la anumite aspecte."

89 Formularea aleasă evidențiază exprimarea unei recunoașteri globale exprese nu numai a faptelor reținute, ci și a încadrării juridice a acestora care figurează în comunicarea privind obiecțiunile, recunoaștere însoțită totuși de o rezervă cu privire la anumite fapte și la anumite concluzii juridice pe care Comisia le-a dedus din acestea.

90 În această privință, trebuie subliniat că Comisia a acordat întreprinderii Schunk o reducere de 10 % din cuantumul amenzii, cuantum precizat în cadrul ședinței, în temeiul punctului D alineatul (2) a doua liniuță din Comunicarea privind cooperarea, care prevede acordarea unei astfel de reduceri, dacă, „ulterior primirii comunicării privind obiecțiunile, întreprinderea informează Comisia că nu contestă realitatea faptelor pe care Comisia își întemeiază acuzațiile".

91 Prin urmare, trebuie să se verifice dacă contestările menționate la punctul 78 de mai sus acoperă rezervele formulate de SKT în răspunsul la comunicarea privind obiecțiunile.

— Cu privire la interzicerea publicității

92 Comisia susține că reclamantele contestă pentru prima dată în cererea de sesizare a instanței existența unui acord cu privire la publicitate și la participarea la târguri

menționat expres în comunicarea privind obiecțiunile, în timp ce reclamantele pretind că nu au recunoscut niciodată exactitatea faptei respective în cursul procedurii administrative.

93 Trebuie constatat că problema interzicerii publicității este menționată în mod clar la punctele 106 și 107 din comunicarea privind obiecțiunile. Astfel, Comisia arată că membrii cartelului conveniseră să nu facă publicitate și să nu participe la târguri și la expoziții (punctul 106) și face trimitere la faptul că, în cursul reuniunii sale din 3 aprilie 1998, comitetul tehnic a constatat, la rubrica „Reguli în materie de publicitate", că „Morgan Cupex și Pantrak au făcut publicitate pentru periile din carbon, ceea ce nu este permis" (punctul 107).

94 Trebuie amintit că, în răspunsurile lor la comunicarea privind obiecțiunile, SKT și Schunk GmbH au arătat că nu contestă realitatea faptelor, și nici încadrarea juridică a acestor fapte ca înțelegere interzisă și/sau ca practică concertată, sub rezerva, în ceea ce privește SKT, a anumitor aprecieri și concluzii ale Comisiei prezentate la punctele 3-33 din răspunsul acesteia. Or, la respectivele puncte nu se face nicio referire la aprecierile și la concluziile Comisiei cu privire la interzicerea publicității.

95 În aceste condiții, trebuie să se considere că reclamantele au recunoscut în mod clar existența unui acord anticoncurențial cu privire la interzicerea publicității, care nu poate fi contestat, pentru prima dată, în fața Tribunalului.

— Cu privire la furnizarea de blocuri de carbon

96 SKT susține că, în mod contrar afirmațiilor Comisiei, nu ar fi participat la acordurile cu privire la interzicerea livrărilor de blocuri de carbon către tăietori.

97 Din decizie rezultă că acest motiv este rezultatul unei interpretări parțiale și eronate a acesteia și nu poate, așadar, să fie analizat ca o veritabilă contestare tardivă a faptelor imputate.

98 În considerentul (154) al deciziei, Comisia explică faptul că, pe lângă vânzarea de produse finite din carbon, precum periile din carbon, membrii cartelului vindeau de asemenea blocuri de carbon presat, care nu fuseseră încă tăiate sau prelucrate pentru fabricarea de perii sau de alte produse. O serie de tăietori care nu erau membri ai înțelegerii achiziționau aceste blocuri de carbon, le tăiau și le transformau în produse finite pe care le vindeau clienților. Deși sunt clienți ai membrilor cartelului, tăietorii reprezintă de asemenea pentru aceștia o sursă de concurență pentru produsele finite.

99 Din considerentele (154)-(166) ale deciziei reiese că politica dusă de cartel urmărea limitarea concurenței pe care tăietorii o puteau face pentru produsele finite fabricate din aceste blocuri, prin refuzul de a-i aproviziona sau, atunci când îi aprovizionau, prin stabilirea unor prețuri ridicate pentru blocurile de carbon.

100 În considerentul (161) al deciziei, Comisia impută în mod clar întreprinderii Schunk faptul că a aprovizionat tăietorii aplicând prețurile convenite în prealabil cu ceilalți membri ai cartelului, fapt pe care reclamantele nu îl contestă în înscrisurile lor. Afirmarea de către reclamante a faptului că nu au participat la acordurile privind interzicerea livrărilor de blocuri de carbon este, prin urmare, lipsită de orice relevanță.

101 Prin urmare, Comisia a fost îndreptățită să considere că reclamantele încălcaseră articolul 81 CE prin participarea la un ansamblu de acorduri anticoncurențiale ce cuprinde, printre altele, acorduri cu privire la prețul blocurilor de carbon destinate tăietorilor.

— Cu privire la practicile anticoncurențiale referitoare la producătorii de echipamente pentru automobile și la producătorii de bunuri de consum

102 Potrivit reclamantelor, din dosarul procedural și chiar din decizie reiese că produsele și clienții sectoarelor de activitate referitoare la producătorii de echipamente pentru automobile și bunurile de consum nu erau vizați de acordurile anticoncurențiale. De altfel, acestea nu ar fi recunoscut, în cadrul procedurii administrative, existența unor asemenea acorduri cu privire la sectoarele în cauză.

103 Comisia susține că cele două sectoare de activitate în cauză au fost descrise cu claritate la punctul 11 din comunicarea privind obiecțiunile și că încălcarea ce avea ca obiect aceste sectoare nu constă în aplicarea de prețuri-țintă, ci în concertarea membrilor cartelului cu privire la argumentele ce vor fi utilizate pentru a refuza reduceri de prețuri cu ocazia negocierilor cu operatorii din sectoarele menționate, ceea ce rezulta deja din cuprinsul punctelor 91 și 94 din comunicarea privind obiecțiunile.

104 Comisia adaugă că SKT a recunoscut aceste fapte la punctul 24 din răspunsul la comunicarea privind obiecțiunile, redactat astfel:

„În domeniul periilor din carbon și al modulelor pentru sectorul industriei de automobile și producătorii de aparate menajere și de mașini-unelte, producătorii se confruntau cu clienți mari, care dispuneau de putere de cumpărare și care erau în măsură să se folosească de producători unii contra celorlalți. Acești clienți nu au făcut niciodată obiectul unui acord generalizat cu ocazia reuniunilor înțelegerii la nivel european. Desigur, au avut loc întâlniri. Însă acestea au fost desfășurate exclusiv pentru ca producătorii să poată schimba reciproc argumente pentru a se putea opune argumentelor marilor clienți care cereau o reducere a prețurilor.”

105 Se constată astfel că, deși SKT neagă existența unu acord cu privire la prețuri, aceasta admite, în schimb, realitatea unei concertări ilicite între întreprinderile implicate în cartel având ca obiect nivelul prețurilor produselor destinate producătorilor de echipamente pentru automobile și producătorilor de bunuri de consum, ceea ce nu mai poate fi contestat pentru prima dată în fața Tribunalului.

106 Reclamantele contestă totuși că declarațiile care figurează la punctul 24 din răspunsul dat de SKT la comunicarea privind obiecțiunile pot fi înțelese și calificate ca o recunoaștere expresă a unei încălcări a articolului 81 CE.

107 Presupunând că, având în vedere o anumită imprecizie a comunicării privind obiecțiunile cu privire la natura și la încadrarea juridică exactă a comportamentului ilicit incriminat, declarațiile de mai sus pot să nu fie considerate o recunoaștere expresă a faptelor imputate, motivul reclamantelor întemeiat pe absența unei încălcări în sectorul producătorilor de echipamente pentru automobile și al producătorilor de bunuri de consum ar trebui considerat admisibil, însă ar trebui să fie, în orice caz, respins ca neîntemeiat.

108 Astfel cum rezultă din decizie, Comisia a considerat că comportamentul diferitelor întreprinderi implicate în înțelegere constituia o încălcare unică și continuă, care s-a concretizat progresiv prin acorduri și/sau practici concertate.

109 Astfel, articolul 1 din decizie prevede că întreprinderile vizate, printre care și reclamantele, au încălcat articolul 81 alineatul (1) CE participând „la un ansamblu de acorduri și practici concertate” în sectorul produselor pe bază de carbon și de grafit pentru aplicații electrice și mecanice. Trebuie amintit în această privință că, în cadrul unei încălcări complexe, care a implicat timp de mai mulți ani mai mulți producători care urmăreau un obiectiv de organizare în comun a pieței, nu se poate cere Comisiei să încadreze cu precizie încălcarea, pentru fiecare întreprindere și pentru fiecare moment

dat, ca fiind acord sau practică concertată, în condițiile în care, în orice caz, ambele forme de încălcări sunt avute în vedere la articolul 81 CE (Hotărârea PVC II, punctul 56 de mai sus, punctul 696).

110 În ceea ce privește activitățile ilicite referitoare la producătorii de echipamente pentru automobile și la producătorii de bunuri de consum, Comisia precizează, în considerentul (40) al deciziei, că aceștia fac parte din prima categorie de „clienți mari" pentru produsele destinate aplicațiilor electrice și care se caracterizează prin numărul mic, achiziții în cantități mari și o mare putere de negociere.

111 Bazându-se, printre altele, pe declarațiile LCL, Comisia arată că „singurele categorii de clienți care par să fi fost excluse de la calcularea prețurilor baremului sunt producătorii de echipamente pentru automobile și, poate, producătorii de bunuri de consum" [considerentul (120) al deciziei], dar că au avut loc contacte directe între furnizori potențiali înaintea negocierilor anuale cu operatorii respectivi, contacte care au avut ca obiect punerea de acord cu privire la argumentele ce urmau a fi opuse cererilor de reduceri de prețuri formulate de acești mari clienți, și mai puțin înțelegeri cu privire la prețuri [considerentul (124) al deciziei].

112 Reclamantele afirmă că documentul provenind de la LCL, pe care se bazează concluziile Comisiei, nu conține indicii care să permită concluzia că schimbul de argumente în cauză privea sectoarele echipamentelor pentru automobile și bunurilor de consum și că respectivul schimb nu constituie un comportament interzis de articolul 81 CE.

113 Trebuie să se constatate, în primul rând, că documentul în cauză privește „metode de calculare a prețurilor periilor pentru motoare electrice” și că prima parte este consacrată „periilor automobile” și „periilor FHP”. După ce a descris contextul cererii pentru aceste produse, în termeni asemănători celor de la punctul 110 de mai sus, LCL arată următoarele:

„Într-un astfel de context, concertările între concurenți în perioada incriminată nu aveau ca obiect decât încercarea de a rezista unui raport de forțe foarte dezechilibrat în favoarea clienților.

[…]

Prețurile produselor «perii automobile» și «perii FHP» nu au făcut niciodată obiectul unor discuții în cadrul reuniunilor tehnice ale [European Carbon and Graphite Association]. Acestea nu au fost niciodată stabilite pornind de la metode sau de la baremuri comune diferiților concurenți.

Pe durata înțelegerii, care a încetat în 1999, concurenții se concertau cu ocazia negocierilor anuale cu clienții pentru a schimba informații și argumente pe care fiecare concurent încerca apoi să le utilizeze pentru a rezista presiunilor clienților și cererilor continue ale acestora de reducere a prețurilor.

[…]

Concluzie

Pe durata încălcării aveau loc concertări între concurenți pentru «periile automobile» și pentru «periile FHP» în scopul de a ajuta concurenții să reziste mai bine presiunilor puternice și cererilor repetate de reducere a prețurilor din partea clienților."

114 Având în vedere natura produselor despre care este vorba în documentul în cauză, nu există nicio îndoială că concertarea respectivă privea sectoarele echipamentelor pentru automobile și bunurilor de consum. Este cert că produsele pe bază de carbon și de grafit pentru aplicații electrice sunt utilizate în principal pentru conducerea electricității. Printre aceste produse se numără periile din grafit care cuprind „periile automobile" care sunt montate pe motoare electrice destinate echipării automobilelor și „periile FHP" care sunt montate pe motoare electrice pentru produse electromenajere și pentru utilaje portabile.

115 În plus, la punctul 24 din răspunsul la comunicarea privind obiecțiunile, SKT a situat cu claritate concertarea în cauză „în domeniul periilor din carbon și al modulelor pentru sectorul industriei de automobile și producătorii de aparate menajere și de mașini-unelte".

116 Trebuie amintit, în al doilea rând, că noțiunea „practică concertată" constă într-o formă de coordonare între întreprinderi care, fără să fi mers până la realizarea unei convenții propriu-zise, substituie în mod intenționat riscurile concurenței cu o cooperare practică între ele (Hotărârea ICI/Comisia, punctul 55 de mai sus, punctul 64). Criteriile de coordonare și de cooperare în cauză, departe de a impune elaborarea unui veritabil „plan", trebuie interpretate în lumina concepției inerente dispozițiilor tratatului referitoare la concurență și potrivit cărora orice operator economic trebuie să stabilească în mod autonom politica pe care intenționează să o urmeze pe piața comună. Deși este corect că această cerință de autonomie nu exclude dreptul operatorilor economici de a se adapta în mod inteligent la comportamentul constatat sau prevăzut al concurenților lor, aceasta se opune totuși în mod riguros oricărui

contact direct sau indirect între acești operatori, având ca scop sau ca efect fie să influențeze comportamentul pe piață al unui concurent actual sau potențial, fie să dezvăluie unui astfel de concurent comportamentul pe care întreprinderea însăși este decisă sau preconizează să îl adopte pe piață (Hotărârea Curții din 16 decembrie 1975, Suiker Unie și alții/Comisia, 40/73-48/73, 50/73, 54/73-56/73, 111/73, 113/73 și 114/73, Rec., p. 1663, punctele 173 și 174, Hotărârea PVC II, punctul 56 de mai sus, punctul 720).

117 Fără îndoială, obiectul contactelor care au avut loc între membrii înțelegerii, astfel cum au fost prezentate de LCL și de SKT, evidențiază o concertare ilicită în sensul jurisprudenței menționate mai sus. Prin schimbul de informații în vederea menținerii unui anumit nivel al prețurilor produselor destinate producătorilor de echipamente pentru automobile și producătorilor de bunuri de consum, întreprinderile în cauză au adoptat practici coluzive care au facilitat coordonarea comportamentului lor comercial, în evidentă contradicție cu cerința potrivit căreia fiecare operator economic trebuie să decidă în mod autonom politica de piață pe care intenționează să o pună în aplicare.

118 În Hotărârea din 8 iulie 1999, Comisia/Anic Partecipazioni (C-49/92 P, Rec., p. I-4125), Curtea a precizat că, astfel cum rezultă din chiar textul articolului 81 alineatul (1) CE, noțiunea de practică concertată implică, pe lângă concertarea între întreprinderi, un comportament pe piață care dă curs acestei concertări și o legătură de cauzalitate între aceste două elemente (punctul 118). Curtea a mai hotărât că trebuie să se prezume, sub rezerva probei contrare ce revine operatorilor interesați, că întreprinderile participante la concertare, care rămân active pe piață țin seama de informațiile schimbate cu concurenții lor pentru a determina propriul comportament pe această piață (Hotărârea Comisia/Anic Partecipazioni, citată mai sus, punctul 121).

119 În speță, în lipsa unei probe contrare a cărei prezentare îi incumba, trebuie să se considere că SKT, care a rămas activă pe piața în cauză de-a lungul întregii perioade cât a durat încălcarea, a ținut seama de concertarea ilicită la care a participat pentru a determina propriul comportament pe respectiva piață (a se vedea în acest sens Hotărârea Comisia/Anic Partecipazioni, punctul 118 de mai sus, punctul 121).

120 Rezultă că Comisia a considerat în mod întemeiat că reclamantele încălcaseră articolul 81 CE prin participarea la un ansamblu de acorduri și practici concertate referitoare în special la produsele destinate producătorilor de echipamente pentru automobile și producătorilor de bunuri de consum și că trebuie, prin urmare, să fie respinse susținerile reclamantelor, întemeiate pe premisa eronată că produsele menționate nu erau vizate de înțelegere, cu privire la necesitatea de a nu se ține seama de cifrele de afaceri realizate în sectoarele în cauză.

— Cu privire la inexistența unui plan global al membrilor înțelegerii care viza modificarea durabilă a structurii concurenței pe piață prin intermediul preluărilor de întreprinderi

121 În cadrul observațiilor cu privire la gravitatea încălcării, reclamantele arată că, în legătură cu preluările de întreprinderi care au avut loc în trecut, Comisia constată în considerentul (173) al deciziei, cel puțin în versiunea în limba germană a acesteia, că „aceste diferite măsuri au permis înțelegerii să rezolve aproape integral problema «nemembrilor» prezenți pe piața SEE”.

122 Schunk susține că, afirmând aceasta, Comisia prezumă că întreprinderile respective urmau un plan global al membrilor înțelegerii care viza modificarea durabilă a

structurii concurenței pe piață prin intermediul preluărilor de întreprinderi și pretinde că un astfel de plan nu a existat niciodată sau că acesta nu a putut fi conceput și pus în aplicare decât de SGL și de Morgan, fără știrea sa.

123 În măsura în care aceste afirmații pot fi înțelese ca o contestare de către reclamante a încălcării pentru care au fost declarate responsabile, astfel cum a fost descrisă în considerentul (2) al deciziei, trebuie constatat că acestea sunt rezultatul unei interpretări vădit eronate a deciziei și trebuie respinse ca fiind lipsite de orice relevanță.

124 În această privință, trebuie arătat că considerentul (173) al deciziei constituie o frază concluzivă care nu se referă numai la preluările întreprinderilor concurente efectuate de către anumiți membri ai înțelegerii.

125 Expresia „aceste diferite măsuri" face trimitere la ansamblul faptelor anticoncurențiale descrise în considerentul (167) al deciziei care urmăreau să convingă concurenții să coopereze, să forțeze concurenții să coopereze, să forțeze concurenții, printr-o acțiune coordonată, să se retragă de pe piață sau, în orice caz, să le indice cu claritate că nu aveau interes să se opună cartelului, preluarea concurenților adăugându-se acestor acțiuni. Considerentul în cauză nu conține, așadar, nicio afirmație sau presupunere a Comisiei cu privire la existența unui „plan global al membrilor înțelegerii care viza modificarea durabilă a structurii concurenței pe piață prin intermediul preluărilor de întreprinderi".

126 În plus, trebuie observat că, atât în comunicarea privind obiecțiunile, cât și în decizie, Comisia nu impută reclamantelor operațiuni de preluare de întreprinderi concurente și că reclamantele nu contestă realitatea faptelor anticoncurențiale imputate membrilor

înțelegerii și care vizau întreprinderile concurente, altele decât măsurile de preluare de întreprinderi, astfel cum au fost descrise în considerentele (168)-(171) ale deciziei.

— Cu privire la existența unui mecanism deosebit de sofisticat pentru controlul și punerea în aplicare a acordurilor în cauză

127 Din considerentele (2) și (219) ale deciziei rezultă că Comisia a apreciat că întreprinderile destinatare ale acesteia au participat la o încălcare unică și continuă a articolului 81 alineatul (1) CE și, începând cu 1 ianuarie 1994, a articolului 53 alineatul (1) din Acordul privind Spațiul Economic European (SEE) și în cadrul căreia aceste întreprinderi, printre altele, au „recurs la un mecanism deosebit de sofisticat pentru controlul și punerea în aplicare a acordurilor lor”.

128 Reclamantele pretind că un astfel de mecanism nu a existat niciodată și că decizia nu prezintă conținutul acestuia.

129 Cu toate acestea, trebuie arătat că decizia cuprinde două considerente referitoare la „[m]odul de asigurare a respectării regulilor cartelului”.

130 Considerentul (89) are următorul cuprins:

„Acordul din 1937 prin care a fost creată asociația europeană a producătorilor de perii de carbon prevedea o procedură oficială de arbitraj în vederea soluționării diferendelor între membrii cartelului în cazul unor acuzații de nerespectare a regulilor cartelului. Aceste proceduri formale, destinate să asigure respectarea regulilor cartelului, nu mai

erau posibile după intrarea în vigoare a normelor comunitare privind concurența. Astfel, membrii cartelului au supravegheat îndeaproape ofertele de preț pe care fiecare dintre ei le făcea clienților și au insistat, în cadrul reuniunilor sau cu ocazia altor contacte, asupra necesității de a respecta regulile și prețurile convenite de cartel. Exemple:

În cadrul unei reuniuni a comitetului tehnic din 16 aprilie 1993:

«G [Schunk] cere ca:

1. Oferta de preț făcută pentru Burgmann [un client], mai mică cu 25-30 % decât baremul, să fie retrasă în scris.

2. Să nu fie propusă nicio altă ofertă cu un astfel de preț».

Reuniunea locală din Țările de Jos din 27 octombrie 1994:

«Morganite - Belgia probleme cu colegii. Nicio creștere de prețuri aplicată pe timpul verii».”

131 Bazându-se pe mai multe documente, Comisia adaugă, în considerentul (90) al deciziei, că „[s]ituațiile unor întreprinderi care practicau prețuri prea mici erau examinate în cadrul reuniunilor cartelului și puteau să dea naștere unor cereri de compensații”.

132 În înscrisurile prezentate, Comisia susține că reclamantele contestă pentru prima dată în fața Tribunalului faptele menționate mai sus, care figurau efectiv la punctul 62 din comunicarea privind obiecțiunile.

133 Trebuie subliniat că rezervele și observațiile critice formulate de SKT în răspunsul la comunicarea privind obiecțiunile și care relativizează efectele declarației de principiu inițiale de admitere a realității faptelor și a încadrării juridice a acestora nu privesc problema supravegherii punerii în aplicare a acordurilor, care nu mai poate fi pusă în discuție de către reclamante, pentru prima dată, în fața Tribunalului.

134 Presupunând că contestația formulată de reclamante poate, totuși, să fie considerată admisibilă având în vedere că expresia „mecanism deosebit de sofisticat" este folosită de către Comisie pentru prima dată în decizie, aceasta trebuie, în orice caz, să fie respinsă ca neîntemeiată. Este suficient, astfel, să se constate că reclamantele nu au prezentat niciun element care să permită contrazicerea constatărilor efectuate de către Comisie în considerentele (89) și (90) ale deciziei, cu privire mai exact la existența unui mecanism de supraveghere a politicii tarifare a membrilor înțelegerii care include despăgubiri în sarcina întreprinderilor ce practicaseră oferte de preț prea scăzute.

135 În sfârșit, trebuie arătat că într-o parte din cererea introductivă consacrată „contribuției avute de Schunk la încălcare" și pretinsei supraestimări a acesteia de către Comisie reclamantele critică poziția Comisiei exprimată în considerentul (178) al deciziei și care califică drept „anormal" faptul că, începând de la reuniunea constitutivă a European Carbon and Graphite Association (ECGA, Asociația Europeană a Carbonului și a Grafitului), la 1 martie 1995, anumiți membri au constatat necesitatea unui comitet pentru grafituri speciale, fără a fi totuși în măsură, la acea dată, să precizeze care ar fi aspectele legitime pe care ar fi însărcinat să le examineze.

136 Dincolo de caracterul sumar și greu de înțeles al argumentării reclamantelor, se constată că declarațiile Comisiei, menționate mai sus, se înscriu în contextul aprecierii rolului asociațiilor profesionale și în special al ECGA în cadrul înțelegerii. În aceste condiții, argumentarea în cauză a reclamantelor nu pare de natură să pună în discuție aprecierea efectuată de Comisie cu privire la responsabilitatea reclamantelor și, în cele din urmă, nici pe cea cu privire la gravitatea încălcării.

137 Din ansamblul considerațiilor de mai sus rezultă că Comisia a considerat în mod întemeiat că reclamantele comiseseră o încălcare a articolului 81 CE, astfel cum este descrisă în considerentul (2) al deciziei, prin participarea la un ansamblu de acorduri și de practici concertate în sectorul produselor pe bază de carbon și de grafit pentru aplicații electrice și mecanice.

Cu privire la cererea de reducere a amenzii

138 Reclamantele reproșează Comisiei încălcarea principiilor proporționalității și egalității de tratament cu ocazia stabilirii cuantumului amenzii.

139 Din decizie reiese că amenzile au fost aplicate în temeiul articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 și că – deși decizia nu se referă în mod explicit la liniile directoare – Comisia a stabilit cuantumul amenzilor prin aplicarea metodei definite în liniile directoare.

Cu privire la pretinsa supraestimare de către Comisie a gravității încălcării, având în vedere natura și efectele acesteia

140 Potrivit metodei definite în liniile directoare, Comisia ia ca punct de pornire pentru calcularea cuantumului amenzilor pe care urmează să le aplice întreprinderilor în cauză un cuantum stabilit în funcție de gravitatea încălcării. Evaluarea gravității încălcării trebuie să ia în considerare natura sa, impactul său real asupra pieței, atunci când acesta poate fi măsurat, și mărimea pieței geografice relevante (punctul 1 litera A primul paragraf). În acest cadru, încălcările sunt împărțite în trei categorii: încălcări „minore", pentru care cuantumul amenzilor ce se pot aplica este cuprins între 1 000 și 1 milion de euro, încălcări „grave", pentru care cuantumul amenzilor ce se pot aplica este cuprins între 1 milion și 20 de milioane de euro, și încălcări „foarte grave", pentru care cuantumul amenzilor ce se pot aplica este de peste 20 de milioane de euro (punctul 1 litera A al doilea paragraf prima, a doua și a treia liniuță).

141 În cuprinsul deciziei, Comisia a evidențiat următoarele trei elemente:

— încălcarea în cauză constase în special în stabilirea în mod direct sau indirect a prețurilor de vânzare și a altor condiții de tranzacționare aplicabile clienților, în împărțirea pieței, în special prin atribuirea clienților, și în derularea unor acțiuni coordonate împotriva concurenților care nu erau membri ai cartelului, astfel de practici constituind, prin chiar natura lor, categoria cea mai gravă de încălcări ale dispozițiilor articolului 81 alineatul (1) CE și ale articolului 53 alineatul (1) din Acordul privind SEE [considerentul (278) al deciziei];

— acordurile coluzive fuseseră aplicate și avuseseră un impact asupra pieței SEE pentru produsele vizate, însă acest impact nu putea fi măsurat cu precizie [considerentul (286) al deciziei];

— cartelul acoperea întreaga piață comună și, după crearea sa, întregul SEE [considerentul (287) al deciziei].

142 Concluzia Comisiei, prezentată în considerentul (288) al deciziei, are următorul cuprins:

„Având în vedere toți acești factori, Comisia consideră că întreprinderile vizate de prezenta decizie au săvârșit o încălcare foarte gravă. În opinia Comisiei, natura încălcării și amploarea geografică a acesteia sunt de așa natură, încât încălcarea trebuie calificată ca fiind foarte gravă, indiferent dacă impactul acesteia asupra pieței poate să fie măsurat sau nu. Este clar, în orice caz, că aranjamentele anticoncurențiale ale cartelului au fost aplicate și au avut un impact asupra pieței, chiar dacă acest impact nu poate fi măsurat cu precizie."

143 Reclamantele afirmă că Comisia a supraestimat gravitatea încălcării și dezvoltă, în această privință, diverse argumente care vizează, în esență, analiza referitoare la însăși natura încălcării. Acestea critică în egală măsură aprecierea efectuată de către Comisie cu privire la efectele respectivei încălcări.

— Cu privire la natura încălcării

144 Trebuie arătat, cu titlu introductiv, că motivarea Comisiei cu privire la natura încălcării se descompune în două părți, una referitoare la luarea în considerare a esenței înseși a activităților anticoncurențiale în cauză [considerentul (278) al deciziei], cealaltă referitoare la elemente extrinseci, dar care au legătură cu aprecierea naturii încălcării [considerentul (279) al deciziei].

145 În prima parte, Comisia a arătat că încălcarea în cauză constase, „în esență”, în stabilirea în mod direct sau indirect a prețurilor de vânzare și a altor condiții de tranzacționare aplicabile clienților, în împărțirea piețelor, în special prin atribuirea clienților, și în derularea unor acțiuni coordonate împotriva concurenților care nu erau membri ai cartelului.

146 Trebuie amintit că susținerile reclamantelor referitoare la inexistența unui acord anticoncurențial cu privire la interzicerea publicității, la inexistența unui plan global al membrilor înțelegerii care viza modificarea durabilă a structurii concurenței pe piață prin intermediul preluărilor de întreprinderi și la inexistența recurgerii la un mecanism deosebit de sofisticat pentru controlul și punerea în aplicare a acordurilor lor, care figurează în acea parte a înscrisurilor acestora consacrate formal contestării aprecierii efectuate de către Comisie cu privire la gravitatea încălcării, au fost respinse pentru motivele arătate mai sus.

147 În plus, din cuprinsul considerentului (278) al deciziei reiese că, în cadrul aprecierii gravității încălcării, Comisia a ponderat diferit activitățile anticoncurențiale ale întreprinderilor implicate în cartel și că aceasta nici măcar nu a menționat interzicerea publicității și recurgerea la un mecanism deosebit de sofisticat pentru controlul și punerea în aplicare a acordurilor lor, având în vedere în mod obiectiv caracterul mai puțin important și numai complementar al acestor practici.

148 În aceste împrejurări, chiar presupunând că contestările reclamantelor referitoare la interzicerea publicității și la mecanismul menționat mai sus ar putea fi considerate întemeiate, acestea nu permit infirmarea aprecierii efectuate de către Comisie cu privire la gravitatea încălcării.

149 În cadrul celei de a doua părți a motivării cu privire la aprecierea gravității încălcării [considerentul (279) al deciziei], Comisia arată următoarele:

„Din rațiuni de exhaustivitate, se poate arăta de asemenea că toți marii operatori din SEE, care controlează împreună peste 90 % din piața SEE, au participat la aranjamentele care au stat la baza înțelegerii. Aceste aranjamente erau conduse, sau cel puțin tolerate în cunoștință de cauză, la cele mai înalte niveluri ale întreprinderilor respective. Participanții luaseră multe măsuri de prevedere pentru a evita descoperirea înțelegerii, ceea ce nu lasă nicio îndoială cu privire la faptul că acestea erau pe deplin conștiente de caracterul ilegal al acțiunilor lor. Înțelegerea atinsese un nivel înalt de instituționalizare și era în mare măsură respectată. Contactele între părți, sub formă de reuniuni sau altfel, erau frecvente și regulate. Înțelegerea era aplicată numai în beneficiul întreprinderilor participante și în defavoarea clienților lor și, în cele din urmă, a publicului în general."

150 În susținerea afirmației cu privire la o apreciere eronată a gravității încălcării, reclamantele pretind că Comisia se înșală atunci când scrie la nota de subsol 4 a deciziei că, „pentru nevoi legate de acordurile cu privire la prețuri", înțelegerea distingea, printre produsele pentru aplicații electrice, mai multe mari categorii și că teza Comisiei potrivit căreia acordurile au fost puse în aplicare cu ajutorul unui sistem organizat prin constrângere se bazează, „pentru acest motiv", pe o interpretare eronată a faptelor.

151 Dincolo de lipsa evidentă a unei legături logice între cele două afirmații de mai sus, este suficient să se constate că susținerile reclamantelor sunt cu totul străine aprecierii gravității încălcării de către Comisie în decizie și că acestea sunt, așadar, lipsite de orice relevanță în raport cu critica supraestimării gravității menționate.

152 Reclamantele susțin de asemenea că nici caracterul secret al înțelegerii, nici prejudiciul suferit de public nu ar fi trebuit să fie luate în considerare în decizie [considerentul (279)] ca circumstanțe agravante, întrucât ar fi vorba despre elemente inerente

oricărei înțelegeri, care au fost deja luate în considerare de către legiuitor cu ocazia stabilirii cadrului amenzii. Comisia nu ar aduce de altfel nicio probă în susținerea tezei sale potrivit căreia membrii înțelegerii s-ar fi străduit în mod metodic să disimuleze actele lor ilegale.

153 Trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, gravitatea unei încălcări se stabilește ținând seama de numeroase elemente, cum ar fi circumstanțele particulare ale cauzei, contextul acesteia și efectul descurajator al amenzilor, cu privire la care Comisia dispune de o marjă de apreciere (Hotărârea Curții Dansk Rørindustri și alții/Comisia, punctul 44 de mai sus, punctul 241, și Hotărârea Curții din 10 mai 2007, SGL Carbon/Comisia, C-328/05 P, Rep., p. I-3921, punctul 43).

154 În acest context, Comisia era îndreptățită să ia în considerare, pentru a determina gravitatea încălcării, faptul că întreprinderile au luat multe măsuri de precauție pentru a evita descoperirea înțelegerii, precum și prejudiciul suferit de public, dat fiind că aceste două elemente nu constituie, propriu-zis, „circumstanțe agravante", astfel cum susțin reclamantele.

155 Contrar afirmațiilor reclamantelor, Comisia a oferit în considerentele (81)-(87) ale deciziei o descriere detaliată a măsurilor de precauție luate pentru a asigura secretul reuniunilor și al contactelor, descriere susținută cu probe cu înscrisuri care nu sunt contrazise de reclamante.

156 Pe de altă parte, astfel cum subliniază Comisia, încălcările dreptului concurenței nu prejudiciază toate în același fel concurența și consumatorii. Luarea în considerare a prejudiciului suferit de public se diferențiază de luarea în considerare a capacității economice a unui membru al înțelegerii de a cauza un prejudiciu concurenței și consumatorilor, care intervine în cadrul unei etape a calculării cuantumului amenzii prevăzut de liniile directoare și care urmărește să opereze un tratament diferențiat în special în ipoteza în care, ca în speța de față, încălcarea implică mai multe întreprinderi.

157 În sfârșit, trebuie să se arate că textul considerentului (279) al deciziei evidențiază faptul că elementele care sunt menționate în acesta au un caracter subsidiar în raport cu cele enumerate în considerentul (278) al deciziei. În aceste împrejurări, chiar dacă s-ar presupune că contestarea de către reclamante a luării în considerare a caracterului

secret al înțelegerii și a prejudiciului suferit de public ar putea fi considerată întemeiată, aceasta nu ar avea drept consecință repunerea în discuție a aprecierii efectuate de către Comisie cu privire la natura încălcării, astfel cum rezultă aceasta din motivele relevante și suficiente cuprinse în considerentul (278) al deciziei.

— Cu privire la efectele încălcării

158 În cadrul motivului referitor la supraestimarea gravității încălcării, reclamantele afirmă că a fost comisă o dublă eroare de către Comisie cu ocazia aprecierii efectelor încălcării.

159 Acestea susțin, în primul rând, că Comisia a determinat în mod eronat mărimea pieței în cauză considerând că înțelegerea includea acorduri coluzive privind producătorii de echipamente pentru automobile și producătorii de bunuri de consum, acorduri a căror existență nu a fost recunoscută niciodată de către acestea.

160 Astfel cum s-a arătat mai sus, această argumentare evidențiază o contestare a încălcării reținute de către Comisie în decizie și s-a admis, contrar afirmațiilor reclamantelor, că practicile anticoncurențiale ale cartelului se refereau într-adevăr la producătorii de echipamente pentru automobile și la producătorii de bunuri de consum. În plus, aceasta este lipsită de orice relevanță în ceea ce privește examinarea temeiniciei aprecierii efectelor înțelegerii, care, contrar susținerilor reclamantelor, este independentă de cifra de afaceri realizată de întreprinderi cu produsele în cauză.

161 Reclamantele invocă, în al doilea rând, faptul că, în cadrul aprecierii punerii în aplicare a acordurilor, Comisia a comis o eroare și susțin, totodată, că Comisia nu a adus nicio probă cu privire la un impact concret al înțelegerii, contrar cerințelor propriilor linii directoare, și nu a ținut seama în mod suficient de faptul că acordurile nu au fost puse în aplicare decât parțial.

162 În considerentul (281) al deciziei, Comisia constată existența unor efecte anticoncurențiale concrete rezultate, în speță, din punerea în aplicare a acordurilor coluzive, chiar dacă nu este posibilă cuantificarea cu precizie a acestora, constatare ce urmează descrierii naturii încălcării și care precede determinarea mărimii geografice a acesteia. Cuprinsul considerentului (288) al deciziei și în special utilizarea expresiei „[a]vând în vedere toți acești factori" permit să se concluzioneze că impactul concret al înțelegerii asupra pieței a fost luat într-adevăr în considerare de către Comisie pentru a califica încălcarea ca fiind „foarte gravă", chiar dacă a adăugat că această calificare este justificată indiferent de faptul că impactul poate sau nu poate să fie măsurat.

163 Astfel, din considerentele (244)-(248) și (280)-(286) ale deciziei rezultă că Comisia a dedus în mod clar din punerea în aplicare a înțelegerii existența unui impact concret al acesteia asupra sectorului în cauză.

164 Comisia indică, în această privință, că „[t]oți membrii cartelului au aplicat creșterile generale de prețuri (exprimate în procente) convenite, difuzând noi liste de prețuri […] societățile de transport public au atribuit contractele de achiziții societății a cărei ofertă fusese manevrată astfel încât să fie ușor inferioară ofertelor altor membri ai înțelegerii, clienții privați nu au avut altă soluție decât să se aprovizioneze de la un furnizor deja desemnat și la un preț prestabilit, fără să poată opera concurența, iar tăietorii s-au găsit în imposibilitatea de a cumpăra blocuri sau le-au putut cumpăra numai la prețuri crescute în mod artificial, ceea ce i-a pus în imposibilitatea de a concura eficient pe piața produselor finite". Având în vedere durata încălcării și faptul că întreprinderile în cauză controlau împreună peste 90 % din piața SEE, nu există niciun dubiu, în opinia

Comisiei, că înțelegerea a avut efecte anticoncurențiale reale pe această piață [considerentele (245) și (281) ale deciziei].

165 Trebuie amintit că, pentru aprecierea impactului real al unei încălcări asupra pieței, Comisia are obligația să se raporteze la concurența care ar fi existat în mod normal în lipsa încălcării (a se vedea în acest sens Hotărârea Suiker Unie și alții/Comisia, punctul 116 de mai sus, punctele 619 și 620, Hotărârea Tribunalului din 14 mai 1998, Mayr-Melnhof/Comisia, T-347/94, Rec., p. II-1751, punctul 235, Hotărârea Tribunalului din 11 martie 1999, Thyssen Stahl/Comisia, T-141/94, Rec., p. II-347, punctul 645, și Hotărârea Archer Daniels Midland și Archer Daniels Midland Ingredients/Comisia, punctul 84 de mai sus, punctul 150).

166 În ceea ce privește o înțelegere cu privire la prețuri, este legitim să se deducă de către Comisie că încălcarea a avut efecte din faptul că membrii înțelegerii au luat măsuri pentru aplicarea prețurilor convenite, de exemplu, anunțându-le clienților, dând angajaților instrucțiuni să le folosească drept bază de negociere și supraveghind aplicarea acestora de către concurenții lor și de către propriile servicii de vânzări. Astfel, pentru a concluziona că există un impact asupra pieței, este suficient ca prețurile convenite să fi servit ca bază pentru stabilirea prețurilor contractelor individuale, limitând astfel marja de negociere a clienților (Hotărârea Tribunalului din 17 decembrie 1991, Hercules Chemicals/Comisia, T-7/89, Rec., p. II-1711, punctele 340 și 341, Hotărârea Tribunalului PVC II, punctul 56 de mai sus, punctele 743-745, și Hotărârea Tribunalului din 14 decembrie 2006, Raiffeisen Zentralbank Österreich și alții/Comisia, T-259/02-T-264/02 și T-271/02, Rec., p. II-5169, punctul 285).

167 În schimb, nu s-ar putea impune Comisiei, dacă s-a stabilit punerea în aplicare a unei înțelegeri, să demonstreze în mod sistematic că acordurile au permis în mod efectiv întreprinderilor implicate să atingă un nivel al prețului tranzacției mai mare decât cel care ar fi prevalat în lipsa înțelegerii. În această privință, nu poate fi reținută teza potrivit căreia numai faptul că nivelul prețurilor tranzacției ar fi fost diferit în lipsa coluziunii poate fi luat în considerare pentru a determina gravitatea încălcării (Hotărârea Curții din 16 noiembrie 2000, Cascades/Comisia, C-279/98 P, Rec., p. I-9693, punctele 53 și 62). Pe de altă parte, ar fi disproporționat să se impună o astfel de demonstrație care ar consuma resurse considerabile dat fiind că aceasta necesită folosirea unor calcule

ipotetice, bazate pe modele economice a căror exactitate nu poate fi verificată decât cu dificultate de către instanță și al căror caracter sigur nu este dovedit în niciun fel (Concluziile prezentate de avocatul general M. Mischo în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Curții din 16 noiembrie 2000, Mo och Domsjö/Comisia, C-283/98 P, Rec., p. I-9855, I-9858, punctul 109).

168 Astfel, pentru a aprecia gravitatea încălcării, este decisiv să se știe că membrii înțelegerii au făcut tot ce se putea pentru a da un efect concret intențiilor lor. Ceea ce s-a întâmplat ulterior, cu privire la prețurile de piață efectiv obținute, putea fi influențat și de alți factori, ce nu se aflau sub controlul membrilor înțelegerii. Membrii înțelegerii nu pot invoca în propriul beneficiu factori externi care s-au opus eforturilor lor, făcând din aceștia elemente care să justifice reducerea amenzii (Concluziile prezentate de avocatul general M. Mischo în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Mo och Domsjö/Comisia, punctul 167 de mai sus, punctele 102-107).

169 Prin urmare, Comisia putea în mod legitim să se bazeze pe punerea în aplicare a înțelegerii pentru a deduce existența unui impact asupra pieței, după ce a demonstrat în mod relevant că înțelegerea a durat mai mult de 11 ani și că membrii acestei înțelegeri controlau peste 90 % din piața SEE.

170 În ceea ce privește temeinicia constatărilor din care Comisia a dedus această concluzie în speța de față, trebuie arătat că reclamantele nu dovedesc și nici măcar nu pretind că nu a existat o punere în aplicare a înțelegerii. Din înscrisurile prezentate de reclamante rezultă că acestea nu face decât să invoce faptul că înțelegerea nu a fost pusă în aplicare decât parțial, afirmație care, presupunând că este exactă, nu este de natură să demonstreze că Comisia a evaluat în mod eronat gravitatea încălcării prin luarea în considerare a faptului că practicile ilicite în cauză au avut un efect anticoncurențial real

asupra pieței SEE a produselor în cauză (Hotărârea Tribunalului din 25 octombrie 2005, Groupe Danone/Comisia, T-38/02, Rec., p. II-4407, punctul 148).

171 În sfârșit, trebuie arătat că, chiar dacă se presupune că impactul concret al înțelegerii nu a fost dovedit în mod corespunzător de către Comisie, calificarea prezentei încălcări ca fiind „foarte gravă" nu ar fi mai puțin corectă. Astfel, cele trei aspecte ale evaluării gravității încălcării nu au aceeași pondere în cadrul examinării globale. Natura încălcării joacă un rol primordial, în special în caracterizarea încălcărilor ca fiind „foarte grave". În această privință, din descrierea încălcărilor foarte grave în liniile directoare rezultă că acorduri sau practici concertate care urmăresc în special, precum în speță, stabilirea prețurilor pot duce, pentru simplul motiv al naturii proprii, la calificarea lor ca fiind „foarte grave", fără să fie necesar ca aceste comportamente să fie caracterizate printr-un impact sau o întindere geografică deosebită. Această concluzie este susținută de faptul că, deși descrierea încălcărilor grave menționează în mod expres impactul asupra pieței și efectele asupra unor zone întinse din piața comună, în schimb, cea a încălcărilor foarte grave nu menționează nicio cerință nici cu privire la un impact concret asupra pieței, nici cu privire la producerea unor efecte într-o zonă geografică determinată (Hotărârile Tribunalului din 27 iulie 2005, Brasserie nationale și alții/Comisia, T-49/02-T-51/02, Rec., p. II-3033, punctul 178, și Groupe Danone/Comisia, punctul 170 de mai sus, punctul 150).

172 Din ansamblul considerațiilor de mai sus rezultă că motivul întemeiat pe o supraestimare a gravității încălcării, în raport cu natura și cu efectele sale, trebuie să fie respins.

Cu privire la repartizarea întreprinderilor pe categorii

173 Reclamantele invocă faptul că, în mod contrar propriilor linii directoare, Comisia a stabilit cuantumul de pornire al amenzilor independent de cifra totală de afaceri a întreprinderilor, ceea ce a condus la o încălcare a principiului egalității de tratament. Astfel, Schunk și SGL ar fi fost clasate în aceeași categorie, în condițiile în care SGL ar fi

de două ori mai mare decât Schunk. În decizie, Comisia ar fi procedat într-un mod „forfetar” și ar fi ignorat anumiți factori, precum structura reclamantelor din punctul de vedere al dreptului societăților și accesul lor mai dificil la piețele financiare care ar fi permis o apreciere a capacității individuale a întreprinderilor de a afecta concurența.

174 Trebuie arătat, în primul rând, că, în mod contrar celor susținute de reclamante, Comisia nu este obligată ca, în cadrul determinării cuantumului amenzilor în funcție de gravitatea și de durata încălcării în discuție, să efectueze calculul amenzii pornind de la cuantumurile întemeiate pe cifra de afaceri a întreprinderilor în cauză și mai exact pe cifra totală de afaceri (Hotărârea Dansk Rørindustri și alții/Comisia, punctul 44 de mai sus, punctul 255).

175 Sub rezerva respectării limitei superioare prevăzute la articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 și care se referă la cifra totală de afaceri (Hotărârea Musique diffusion française și alții/Comisia, punctul 43 de mai sus, punctul 119), Comisiei îi este permis să țină seama de cifra de afaceri a întreprinderii în cauză pentru a aprecia gravitatea încălcării cu ocazia stabilirii cuantumului amenzii, însă nu trebuie să se atribuie o importanță disproporționată acestei cifre de afaceri în raport cu alte elemente de apreciere (Hotărârea Dansk Rørindustri și alții/Comisia, punctul 44 de mai sus, punctul 257).

176 În speță, Comisia a aplicat metoda de calcul definită în liniile directoare, care prevede luarea în considerare a unui mare număr de elemente cu ocazia aprecierii gravității încălcării pentru a stabili cuantumul amenzii, printre care se numără natura specifică a încălcării, impactul concret al acesteia, mărimea geografică a pieței afectate și necesarul efect descurajator al amenzii. Deși liniile directoare nu prevăd calcularea cuantumului amenzii în funcție de cifra totală de afaceri sau în funcție de cifra de afaceri relevantă, acestea nu se opun luării în considerare a unor asemenea cifre în cadrul stabilirii cuantumului amenzii în vederea respectării principiilor generale ale dreptului comunitar și atunci când circumstanțele o impun (Hotărârea Dansk Rørindustri și alții/Comisia, punctul 44 de mai sus, punctele 258 și 260).

177 Având în vedere diferențele mari de talie între întreprinderile în cauză și pentru a ține seama de ponderea specifică a fiecăreia dintre ele și, prin urmare, de efectul real al comportamentului lor ilicit asupra concurenței, Comisia a aplicat în decizie, conform punctului 1 litera A al patrulea și al șaselea paragraf din liniile directoare, un tratament diferențiat pentru întreprinderile care participaseră la încălcare. În acest scop, Comisia a repartizat întreprinderile în cauză în trei categorii, în funcție de cifra de afaceri realizată de fiecare întreprindere pentru produsele vizate de prezenta procedură la nivelul SEE, incluzând în aceasta valoarea utilizării captive a fiecărei întreprinderi. Cifra care rezultă este cota de piață ce reprezintă ponderea relativă a fiecărei întreprinderi în încălcare și capacitatea economică efectivă a acesteia de a cauza un prejudiciu important concurenței [considerentele (289)-(291) ale deciziei].

178 Comparația s-a întemeiat pe datele referitoare la cifra de afaceri (exprimată în milioane de euro) imputabilă produselor în cauză aferente ultimului an al încălcării, respectiv 1998, astfel cum rezultau acestea din tabelul 1 care figurează în considerentul (37) al deciziei și care este intitulat „Estimarea cifrei de afaceri (inclusiv valoarea aferentă utilizării captive) și a cotelor de piață în SEE, în 1998, pentru grupul de produse care face obiectul procedurii”:

Furnizori	Cifra de afaceri (inclusiv valoarea utilizării captive)	Cota de piață în SEE (%)
Conradty	9	3
Hoffmann	17	6
[LCL]	84	29
Morgan	68	23
Schunk	52	18
SGL	41	14
Diverși	20	7
Total	291	100

179 În consecință, LCL și Morgan, considerate a fi primii doi operatori ca mărime cu cote de piață de peste 20 %, au fost clasate în prima categorie. Schunk și SGL, care sunt operatori medii cu cote de piață cuprinse între 10 % și 20 %, au fost plasate în a doua categorie. Hoffmann și Conradty, considerate operatori mici prin prisma cotelor de piață de sub 10 %, au fost grupate în a treia categorie [considerentele (37) și (297) ale deciziei].

180 Pe baza considerațiilor de mai sus, Comisia a reținut un cuantum de pornire, stabilit în funcție de gravitatea încălcării, de 35 de milioane de euro pentru LCL și pentru Morgan, de 21 de milioane de euro pentru Schunk și pentru SGL, și de 6 milioane de euro pentru Hoffmann și pentru Conradty [considerentul (298) al deciziei].

181 În al doilea rând, cartelul acoperea întreaga piață comună și, după crearea sa, întregul SEE și cifra de afaceri pentru produsele în cauză constituie o bază adecvată pentru a evalua, astfel cum a făcut-o Comisia în decizie, atingerile aduse concurenței pe piața produsului respectiv în cadrul SEE, precum și importanța relativă a participanților la înțelegere pe piața afectată. Dintr-o jurisprudență constantă (a se vedea printre altele Hotărârea Musique diffusion française și alții/Comisia, punctul 43 de mai sus, punctul 121, și Hotărârea Mayr-Melnhof/Comisia, punctul 165 de mai sus, punctul 369) rezultă că partea din cifra de afaceri ce provine din mărfurile care fac obiectul încălcării este de natură să dea o indicație justă a amplorii unei încălcări pe piața în cauză. În special, astfel cum a subliniat Tribunalul, cifra de afaceri realizată din produsele care au făcut obiectul unei practici restrictive constituie un element obiectiv care exprimă în mod corect nocivitatea acestei practici pentru jocul normal al concurenței (Hotărârea Tribunalului din 11 martie 1999, British Steel/Comisia, T-151/94, Rec., p. II-629, punctul 643).

182 Trebuie subliniat, în al treilea rând, că metoda care constă în repartizarea membrilor unei înțelegeri pe categorii în vederea realizării unui tratament diferențiat în etapa stabilirii cuantumurilor de pornire ale amenzilor, al cărei principiu a fost validat de

Tribunal, deși aceasta ignoră diferențele de talie între întreprinderile din aceeași categorie (Hotărârea Tribunalului din 19 martie 2003, CMA CGM și alții/Comisia, T-213/00, Rec., p. II-913, punctul 385, și Hotărârea Tribunalului Tokai I, punctul 84 de mai sus, punctul 217), determină o stabilire forfetară a cuantumului de pornire pentru întreprinderile din aceeași categorie.

183 Nu este mai puțin adevărat că repartizarea pe categorii efectuată de către Comisie în decizie trebuie să respecte principiul egalității de tratament potrivit căruia este interzis ca situații comparabile să fie tratate în mod diferit și ca situații diferite să fie tratate în același mod, cu excepția cazului în care un asemenea tratament este justificat în mod obiectiv. Pe de altă parte, potrivit jurisprudenței, cuantumul amenzilor trebuie, cel puțin, să fie proporțional în raport cu elementele luate în considerare pentru aprecierea gravității încălcării (a se vedea Hotărârea Tokai I, punctul 84 de mai sus, punctul 219 și jurisprudența citată).

184 Pentru a verifica dacă repartizarea membrilor unei înțelegeri pe categorii este conformă cu principiile egalității de tratament și proporționalității, Tribunalul, în cadrul controlului său privind legalitatea exercitării puterii de apreciere de care Comisia dispune în materie, trebuie totuși să se limiteze la verificarea faptului dacă această repartizare este coerentă și justificată în mod obiectiv (Hotărârile CMA CGM și alții/Comisia, punctul 182 de mai sus, punctele 406 și 416, și Tokai I, punctul 84 de mai sus, punctele 220 și 222).

185 Trebuie observat, în al patrulea rând, că reclamantele se limitează la criticarea regularității alcătuirii celei de a doua categorii afirmând existența unui tratament discriminatoriu în raport cu SGL. Reclamantele au fost clasate în această categorie, ca și SGL, cu cote de piață de 18 % și, respectiv, de 14 % reprezentând cifre de afaceri pe piața în cauză de 52 de milioane de euro și, respectiv, de 41 de milioane de euro, ceea ce le plasează în mod clar în segmentul de cote de piață cuprins între 10 % și 20 %.

186 Trebuie subliniat că diferența de talie dintre Schunk și SGL (4 puncte procentuale), care aparțin aceleiași categorii, este mai mică, pe de o parte, decât cea dintre Schunk și Morgan, operatorul cel mai puțin important din prima categorie, și, pe de altă parte, dintre Schunk și Hoffmann, cel mai important operator din a treia categorie. Diferența redusă dintre Schunk și SGL, având în vedere cota de piață nu foarte ridicată a SGL, a permis astfel Comisiei, în deplină coerență și cu totală obiectivitate și, prin urmare, fără să încalce principiile egalității de tratament și proporționalității, să trateze întreprinderea Schunk, ca și întreprinderea SGL, ca operator mediu și, în consecință, să stabilească același cuantum de pornire de 21 de milioane de euro, inferior celui reținut în privința LCL și a Morgan, care dețineau o poziție importantă pe piața în cauză (29 % și 23 %), și superior celui impus în privința Hoffmann și a Conradty, care aveau o poziție foarte marginală pe respectiva piață (6 % și 3 %).

187 Se constată astfel că reclamantele nu pot deduce în mod valabil un tratament discriminatoriu sau disproporționat, dat fiind că punctul de pornire al amenzii reținute este justificat în lumina criteriului reținut de Comisie pentru aprecierea importanței fiecărei întreprinderi pe piața relevantă (a se vedea în acest sens Hotărârea LR AF 1998/Comisia, punctul 43 de mai sus, punctul 304) și în condițiile în care cuantumul de 21 de milioane de euro reținut este aproape egal cu pragul minim prevăzut de liniile directoare pentru încălcările „foarte grave”.

188 În aceste împrejurări, afirmațiile cu privire la faptul că SKT, societate necotată la bursă și care deține, la nivel mondial, o cotă de piață în mod clar mai mică de 10 %, ar dispune de o putere economică mult mai redusă decât întreprinderi cotate la bursă precum Morgan, LCL sau SGL, societăți-mamă ale unor grupuri mondiale care dispun de un acces facil la piețele financiare, trebuie respinse ca fiind lipsite de relevanță.

189 În cele din urmă, chiar dacă s-ar presupune stabilită existența unei legături obligatorii între natura particulară a unei întreprinderi și un acces facilitat la piețele financiare,

acest element nu pare relevant în speță pentru a determina în concret amploarea încălcării comise de fiecare dintre întreprinderile implicate în înțelegere și importanța reală a acestora pe piața afectată.

Cu privire la efectul de descurajare

190 Reclamantele pretind, în primul rând, că, în mod contrar cerințelor jurisprudenței și ale liniilor directoare, Comisia a apreciat necesitatea descurajării în privința întreprinderilor vizate în mod nediferențiat și uniform, independent de cifrele de afaceri ale acestora.

191 Trebuie amintit că sancțiunile prevăzute la articolul 15 din Regulamentul nr. 17 urmăresc atât combaterea comportamentelor ilicite, cât și prevenirea repetării acestora (Hotărârea Curții din 15 iulie 1970, ACF Chemiefarma/Comisia, 41/69, Rec., p. 661, punctul 173, Hotărârea PVC II, punctul 56 de mai sus, punctul 1166).

192 Descurajarea constituind astfel o finalitate a amenzii, cerința de a o asigura constituie o cerință generală care trebuie să ghideze Comisia pe parcursul calculării amenzii și nu impune în mod necesar ca acest calcul să se caracterizeze printr-o etapă specifică destinată unei evaluări globale a tuturor circumstanțelor relevante în vederea realizării acestei finalități (Hotărârea Tribunalului din 15 martie 2006, BASF/Comisia, T-15/02, Rec., p. II-497, punctul 226).

193 Pentru a lua în considerare obiectivul de descurajare, Comisia nu a definit în liniile directoare o metodologie sau criterii individualizate a căror expunere specifică ar fi susceptibilă să aibă forță obligatorie. Punctul 1 litera A al patrulea paragraf din liniile directoare, în contextul indicațiilor cu privire la evaluarea gravității unei încălcări,

menționează numai necesitatea de a stabili cuantumul amenzii la un nivel care să îi asigure un efect suficient de descurajator.

194 În speță, Comisia a subliniat în mod expres necesitatea de a stabili amenzile la un nivel descurajator în cadrul expunerii abordării generale urmate pentru stabilirea amenzilor, că a aplicat participanților la înțelegere un tratament diferențiat în funcție de cota lor de piață determinată pornind de la cifrele de afaceri relevante și că a stabilit cuantumul de pornire al amenzii pentru Schunk la 21 de milioane de euro [considerentele (271) și (289) ale deciziei].

195 Din decizie rezultă cu claritate că, pentru a stabili cuantumul de pornire al amenzii în funcție de gravitatea încălcării, Comisia a calificat, pe de o parte, încălcarea ca atare ținând seama de elemente obiective, și anume natura încălcării, impactul său real asupra pieței și întinderea geografică a acestei piețe, și, pe de altă parte, a luat în considerare elemente subiective, și anume ponderea specifică a fiecăreia dintre întreprinderile implicate în înțelegere și, prin urmare, efectul real al comportamentului lor ilicit asupra concurenței. Tocmai în cadrul acestei a doua părți a analizei sale Comisia a urmărit, printre altele, obiectivul de a asigura un nivel descurajator al amenzii.

196 Or, trebuie amintit că, în cadrul acestei analize, Comisia a repartizat întreprinderile în cauză în trei categorii, în funcție de cifra de afaceri realizată de fiecare întreprindere pentru produsele vizate de prezenta procedură la nivelul SEE, incluzând în aceasta valoarea utilizării captive a fiecărei întreprinderi. Cifra care rezultă este cota de piață ce reprezintă ponderea relativă a fiecărei întreprinderi în încălcare și capacitatea economică efectivă a acesteia de a cauza un prejudiciu important concurenței [considerentele (289)-(291) ale deciziei].

197 Se constată astfel că, în mod contrar afirmațiilor reclamantelor, Comisia nu a apreciat necesitatea descurajării în privința întreprinderilor vizate în mod nediferențiat și

uniform, ci, dimpotrivă, a ținut seama de importanța acestora pe piața afectată pornind de la cifrele de afaceri relevante ale acestora.

198 Reclamantele invocă, în al doilea rând, faptul că, în decizie, Comisia cere întreprinderilor în cauză să pună capăt încălcării, în condițiile în care acestea puseseră deja capăt încălcării în decembrie 1999, cu peste patru ani mai devreme, ceea ce demonstrează faptul că Comisia și-a întemeiat aprecierea descurajării necesare pe o circumstanță eronată.

199 Acest motiv trebuie respins, întrucât se întemeiază pe o premisă greșită. Dintr-o simplă lectură a considerentului (268) și a articolului 3 din decizie, rezultă astfel că somația adresată întreprinderilor destinatare ale deciziei de a pune imediat capăt încălcării constatate, în măsura în care nu se făcuse deja acest lucru, nu are nicio legătură cu aprecierea descurajării de către Comisie.

200 Reclamantele susțin, în al treilea rând, că sunt victime ale unei discriminări în raport cu SGL, întrucât Comisia a apreciat descurajarea necesară fără a ține seama de faptul că SGL, în calitate de întreprindere cotată la bursă, dispunea de un acces mult mai facil la piețele financiare.

201 Trebuie amintit că, astfel cum s-a demonstrat la punctele 184-187 de mai sus, clasarea întreprinderilor Schunk și a SGL în aceeași categorie, pe baza cifrelor lor de afaceri provenite din vânzarea produselor în cauză, nu evidențiază nicio discriminare în defavoarea întreprinderii Schunk.

202 Presupunând că trebuie să se considere că o întreprindere cotată la bursă poate să mobilizeze mai ușor fondurile necesare plății amenzii sale, o astfel de situație ar putea, dacă este cazul, să justifice aplicarea unei amenzi proporțional mai ridicate, pentru a-i

asigura un efect de descurajare suficient, decât cea aplicată unei întreprinderi care a săvârșit o încălcare identică, dar care nu dispune de asemenea resurse.

203 În aceste împrejurări, eventuala încălcare a principiului nediscriminării săvârșită de Comisie nu ar putea determina decât o majorare a cuantumului amenzii aplicate întreprinderii SGL, iar nu o reducere a amenzii aplicate întreprinderii Schunk, astfel cum solicită aceasta în înscrisurile sale. Trebuie amintit, în această privință, că respectarea principiului egalității de tratament trebuie conciliată cu respectarea principiului legalității, conform căruia nimeni nu poate invoca, în folosul său, o nelegalitate comisă în favoarea altuia (Hotărârea Curții din 4 iulie 1985, Williams/Curtea de Conturi, 134/84, Rec., p. 2225, punctul 14, Hotărârea Tribunalului din 14 mai 1998, SCA Holding/Comisia, T-327/94, Rec., p. II-1373, punctul 160, și Hotărârea LR AF 1998/Comisia, punctul 43 de mai sus, punctul 367).

204 Reclamantele susțin, în al patrulea rând, că natura disproporționată a amenzii aplicate de către Comisie ar rezulta în raport cu sancțiunile aplicate, în cadrul „aceleiași cauze", de către autoritățile antitrust din Statele Unite, a căror piață ar fi relativ egală ca mărime cu cea a Europei.

205 În această privință, trebuie constatat că exercitarea competențelor de către autoritățile din state terțe responsabile cu protecția liberei concurențe, în cadrul competenței lor teritoriale, este supusă unor exigențe care sunt specifice statelor respective. Astfel, elementele care constituie baza sistemelor juridice ale altor state în domeniul concurenței nu numai că includ scopuri și obiective specifice, ci conduc și la adoptarea de norme materiale specifice și determină consecințe juridice foarte variate în domeniul administrativ, penal sau civil atunci când autoritățile statelor respective au stabilit existența unor încălcări ale normelor aplicabile în materie de concurență (Hotărârea Curții din 29 iunie 2006, SGL Carbon/Comisia, C-308/04 P, Rec., p. I-5977, punctul 29).

206 În schimb, situația juridică este cu totul alta când o întreprindere este vizată, în materie de concurență, exclusiv de aplicarea dreptului comunitar și a normelor de drept ale unuia sau mai multor state membre, și anume în care o înțelegere se limitează exclusiv la domeniul de aplicare teritorial al ordinii juridice a Comunității Europene (Hotărârea din 29 iunie 2006, SGL Carbon/Comisia, punctul 205 de mai sus, punctul 30).

207 Rezultă din aceasta că, atunci când sancționează comportamentul ilicit al unei întreprinderi, chiar dacă acesta își are originea într-o înțelegere cu caracter internațional, Comisia urmărește menținerea liberei concurențe în cadrul pieței comune, ceea ce reprezintă, în temeiul articolului 3 alineatul (1) litera (g) CE, un obiectiv fundamental al Comunității. Astfel, ca urmare a specificității intereselor juridice protejate la nivel comunitar, aprecierile efectuate de către Comisie, în temeiul competențelor sale în materie, se pot deosebi considerabil de cele efectuate de către autoritățile unor state terțe (Hotărârea din 29 iunie 2006, SGL Carbon/Comisia, punctul 205 de mai sus, punctul 31).

208 În ceea ce privește o pretinsă încălcare a principiilor proporționalității și/sau echității, invocată de reclamante, trebuie subliniat că orice apreciere întemeiată pe existența unor amenzi aplicate de autoritățile unui stat terț nu poate fi luată în considerare decât în cadrul puterii de apreciere de care se bucură Comisia în materia stabilirii amenzilor pentru încălcări ale dreptului comunitar al concurenței. Prin urmare, deși nu poate fi exclusă luarea în considerare de către Comisie a amenzilor aplicate anterior de către autoritățile unor state terțe, totuși nu există o obligație a Comisiei în acest sens (Hotărârea din 29 iunie 2006, SGL Carbon/Comisia, punctul 205 de mai sus, punctul 36).

209 Astfel, obiectivul de descurajare pe care Comisia are dreptul să îl urmărească la stabilirea cuantumului unei amenzi vizează asigurarea respectării, de către întreprinderi, a normelor de concurență stabilite prin Tratatul CE pentru desfășurarea activităților lor în cadrul pieței comunitare (a se vedea în acest sens Hotărârea ACF Chemiefarma/Comisia, punctul 191 de mai sus, punctele 173-176). Prin urmare, apreciind caracterul descurajator al unei amenzi pe care urmează să o aplice pentru o încălcare a normelor menționate, Comisia nu este obligată să ia în considerare

eventualele sancțiuni aplicate împotriva unei întreprinderi ca urmare a unor încălcări ale normelor de concurență ale unor state terțe (Hotărârea din 29 iunie 2006, SGL Carbon/Comisia, punctul 205 de mai sus, punctul 37).

210 În speță, este suficient să se amintească faptul că înțelegerea care a făcut obiectul deciziei se limita exclusiv la domeniul de aplicare teritorial al ordinii juridice a Comunității Europene și că, în cadrul aprecierii sale cu privire la caracterul descurajator al amenzii, Comisia nu era, așadar, obligată să ia în considerare, într-un fel sau altul, sancțiunile aplicate de autoritățile americane împotriva întreprinderilor care au încălcat norme naționale de concurență. Având în vedere specificitatea controlului și a combaterii încălcărilor dreptului concurenței în Statele Unite, legate de importanța acțiunilor în despăgubire și a procedurilor penale, reclamantele nu pot invoca în mod util cuantumul amenzilor aplicate în cadrul procedurii desfășurate în acest stat terț pentru a pretinde stabilirea caracterului disproporționat al amenzii care le-a fost aplicată în decizie.

Cu privire la cooperarea întreprinderii Schunk

211 Trebuie amintit că Comisia dispune de o largă putere de apreciere în ceea ce privește metoda de calcul al amenzilor și, în această privință, poate să țină seama de elemente multiple, printre care figurează cooperarea întreprinderilor vizate în cursul investigației realizate de către serviciile acestei instituții. În acest cadru, Comisia trebuie să efectueze aprecieri de fapt complexe, precum cele care privesc cooperarea respectivă a întreprinderilor menționate (Hotărârea din 10 mai 2007, SGL Carbon/Comisia, punctul 153 de mai sus, punctul 81).

212 Comisia dispune, în această privință, de o largă marjă de apreciere pentru a evalua calitatea și utilitatea cooperării unei întreprinderi, în special în raport cu contribuțiile altor întreprinderi (Hotărârea din 10 mai 2007, SGL Carbon/Comisia, punctul 153 de mai sus, punctul 88).

213 În Comunicarea privind cooperarea, Comisia a definit condițiile în care întreprinderile care cooperează cu aceasta în cursul investigării unei înțelegeri pot fi scutite de amendă sau pot beneficia de o reducere a amenzii pe care ar fi trebuit să o plătească în lipsa unei astfel de cooperări [a se vedea punctul A alineatul (3) din Comunicarea privind cooperarea].

214 Punctul D din Comunicarea privind cooperarea prevede următoarele:

„(1) În cazul în care o întreprindere cooperează fără a fi îndeplinite toate condițiile prevăzute la [punctele] B și C, aceasta beneficiază de o reducere de 10-50 % din cuantumul amenzii care i ar fi fost aplicată în lipsa cooperării.

(2) Aceasta poate fi situația, printre altele, în cazul în care:

— înainte de comunicarea privind obiecțiunile, o întreprindere furnizează Comisiei informații, documente sau alte elemente de probă care contribuie la stabilirea existenței încălcării săvârșite;

— după ce a primit comunicarea privind obiecțiunile, o întreprindere informează Comisia că nu contestă realitatea faptelor pe care Comisia își întemeiază acuzațiile.” [traducere neoficială]

215 În speță, Schunk a beneficiat de o reducere cu 30 % a cuantumului amenzii sale în temeiul punctului D din Comunicarea privind cooperarea.

216 Pentru a justifica aprecierea sa, Comisia a invocat, în considerentul (328) al deciziei, următoarele:

„Asemenea [LCL], Schunk a cerut să beneficieze de măsuri de clemență după ce a primit scrisoarea pe care Comisia i-a adresat-o în temeiul articolului 11 [din Regulamentul nr. 17], dar și-a prezentat probele cu o lună mai târziu decât [LCL]. În declarația sa, Schunk a admis existența înțelegerii și participarea sa la aceasta, dar nu a prezentat rapoarte din perioada respectivă cu privire la reuniunile cartelului. Cel mai util element de probă furnizat este o listă a reuniunilor cartelului despre care Schunk admite că au avut loc. Această listă cuprinde anumite reuniuni despre care Comisia nu avea cunoștință. Schunk a furnizat de asemenea un set de documente de călătorie referitoare la mai multe reuniuni. Cele mai multe priveau reuniuni despre care Comisia avea deja cunoștință și cu privire la care aceasta solicitase în scrisoarea sa adresată în temeiul articolului 11 ca toate documentele disponibile să îi fie comunicate. Pe parcursul investigației, Schunk a răspuns de asemenea la mai multe întrebări care i-au fost adresate de către Comisie în contextul cooperării sale la investigație, în vederea completării informațiilor pe care le furnizase deja în mod voluntar. Cu toate acestea, Comisia subliniază că, spre deosebire de [LCL], Schunk nu a luat inițiativa de a furniza Comisiei informații suplimentare cu privire la înțelegere. În ansamblu, Comisia consideră că probele furnizate în mod voluntar de către Schunk îndeplinesc criteriul care constă în contribuția la confirmarea existenței încălcării.”

217 Comisia a mai evidențiat că, după ce a primit comunicarea privind obiecțiunile, Schunk a informat-o că nu contesta realitatea faptelor pe care Comisia și-a întemeiat acuzațiile [considerentul (329) al deciziei].

218 Trebuie subliniat că nu se contestă faptul că Schunk îndeplinea, la data adoptării deciziei, condițiile prevăzute la punctul D alineatul (2) prima și a treia liniuță din Comunicarea privind cooperarea. Litigiul vizează numai mărimea reducerii acordate, care este de 30 % față de 40 % pentru LCL, în condițiile în care ambele întreprinderi au beneficiat de o reducere egală de 10 % ca urmare a necontestării realității faptelor. Schunk susține, în esență, că motivarea care figurează în decizie cu privire la această diferență este eronată și că este vorba despre un tratament discriminatoriu.

219 În ceea ce privește afirmația întreprinderii Schunk potrivit căreia a reacționat mai rapid decât LCL, trebuie arătat că, după ce a primit o cerere de informații, cuprinsă într-o scrisoare a Comisiei din 2 august 2002 redactată în limba engleză, Schunk a solicitat, la 8 august 2002, o versiune în limba germană a acesteia, pe care a primit-o la 4 octombrie 2002. Această situație explică, în opinia Schunk, de ce nu a putut furniza un răspuns la cererea de informații decât la 25 octombrie 2002, așadar, la numai trei săptămâni de la primirea cererii respective traduse în limba germană, în timp ce LCL ar fi răspuns după mai mult de șapte săptămâni de la primirea cererii de informații care îi fusese adresată.

220 Cu toate acestea, trebuie constatat că SKT a scris Comisiei încă de la data de 2 septembrie 2002 pentru a o informa despre intenția sa de a colabora cu aceasta în cadrul procedurii administrative și de a verifica dacă, pe lângă răspunsurile la cererea de informații, era în măsură să îi comunice și alte informații utile, având în vedere elementele de probă aflate deja în posesia instituției.

221 La 30 septembrie 2002, SKT, prin intermediul avocatului său, a prezentat comentarii detaliate și critice cu privire la conținutul cererii de informații, procedând, printre altele, la o analiză interpretativă a acesteia pentru a demonstra că întrebările adresate depășeau cadrul definit de jurisprudență și că răspunsurile la aceste întrebări, precum și furnizarea documentelor aferente depășeau, din punct de vedere juridic, cooperarea impusă întreprinderii. SKT arăta totuși că va răspunde de bunăvoie la aceste întrebări și că informațiile care depășeau cooperarea cerută vor figura cu caractere aldine în răspunsul său.

222 Aceste două înscrisuri ale SKT atestă o perfectă înțelegere a cererii de informații înainte de traducerea acesteia în limba germană și, în aceste împrejurări, reclamantele nu pot pretinde în mod serios că au fost în măsură să își aducă contribuția numai începând de la primirea traducerii respective.

223 La această constatare se adaugă faptul că LCL a primit de asemenea cererea de informații redactată în limba engleză, iar nu în limba franceză, și a furnizat informații cu privire la acordurile și la practicile concertate în cauză încă de la 22 august 2002, apoi la 24 și la 30 septembrie 2002. În aceste împrejurări, Comisia a considerat în mod întemeiat că SKT și-a prezentat probele cu cel puțin o lună mai târziu decât LCL.

224 Chiar dacă s-ar presupune că această ultimă concluzie poate fi considerată eronată prin prisma luării în considerare numai a primirii traducerii în limba germană a cererii de informații, celelalte motive care figurează în considerentul (328) al deciziei justifică diferența de tratament constatată.

225 Astfel cum rezultă din considerentul (328) al deciziei, Comisia și-a întemeiat aprecierea cuantumului reducerii acordate în special pe valoarea contribuției aduse de SKT. Trebuie amintit, în această privință, că, potrivit jurisprudenței, reducerea

amenzilor în cazul cooperării întreprinderilor participante la încălcări ale dreptului comunitar al concurenței se întemeiază pe ideea că o astfel de cooperare facilitează sarcina Comisiei de a constata existența unei încălcări și, dacă este cazul, de a pune capăt acestei încălcări (Hotărârea Dansk Rørindustri și alții/Comisia, punctul 44 de mai sus, punctul 399, Hotărârea BPB de Eendracht/Comisia, punctul 42 de mai sus, punctul 325, Hotărârea Tribunalului din 14 mai 1998, Finnboard/Comisia, T-338/94, Rec., p. II-1617, punctul 363, și Hotărârea Mayr-Melnhof/Comisia, punctul 165 de mai sus, punctul 330).

226 Pe de o parte, Comisia a apreciat, în esență, având în vedere probele care se aflau deja în posesia ei, că elementele de probă furnizate de SKT nu aveau decât o valoare adăugată redusă.

227 Aceasta remarcă, fără a fi contrazisă de Schunk, că a primit de la SKT o listă a reuniunilor cartelului, despre cele mai multe dintre ele având deja cunoștință, o parte din ele corespunzând reuniunilor oficiale ale asociației profesionale europene a sectorului, în speță ECGA.

228 Contrar celor afirmate de Schunk, Comisia nu indică în considerentul (328) al deciziei că SKT nu a comunicat documente provenind din perioada faptelor incriminate. De altfel, este cert că SKT a transmis, împreună cu răspunsul la cererea de informații, scrisori adresate reprezentanților ECGA și un mare număr de documente care atestau deplasări și sejururi la hoteluri în legătură cu reuniunile cartelului menționate în listă. Aceste documente nu constituie totuși „rapoarte” sau procese-verbale cu privire la conținutul reuniunilor din acele perioade.

229 Astfel cum în mod temeinic subliniază Comisia în înscrisurile sale, lista reuniunilor și documentele cu privire la deplasările aferente nu prezentau importanță decât în raport cu informațiile furnizate de alte întreprinderi cu privire la conținutul respectivelor reuniuni. Pe de altă parte, Comisa a arătat, fără a fi contrazisă de Schunk, că, deși SKT a răspuns la mai multe întrebări care i-au fost adresate de către Comisie în contextul cooperării sale la investigație, în vederea completării informațiilor pe care le furnizase deja în mod voluntar, întreprinderea respectivă nu a luat, spre deosebire de LCL, inițiativa de a furniza Comisiei informații suplimentare cu privire la înțelegere.

230 Schunk mai susține că, în considerentul (328) al deciziei, Comisia subliniază că cooperarea sa a avut loc la o dată ulterioară primirii cererii de informații, ceea ce este contrar jurisprudenței potrivit căreia această împrejurare nu constituie un motiv de a considera cooperarea ca având o mai mică importanță.

231 Prima frază din considerentul (328) al deciziei are următorul cuprins:

„Asemenea [LCL], Schunk a cerut să beneficieze de măsuri de clemență după ce a primit scrisoarea pe care Comisia i-a adresat-o în temeiul articolului 11, dar și-a prezentat probele cu o lună mai târziu decât [LCL]."

232 Având în vedere această formulare, interpretarea dată de către Comisie în memoriul în apărare, potrivit căreia această frază ar însemna că ea nu ar fi ținut seama decât de informațiile prezentate în plus față de obligația de a furniza informații în temeiul articolului 11 din Regulamentul nr. 17, pare mult prea extensivă și nu poate fi reținută. Din modul de redactare a considerentului menționat mai sus rezultă că, pentru a aprecia mărimea reducerii care putea fi acordată în temeiul contribuției aduse de SKT, Comisia a luat în considerare momentul la care a intervenit solicitarea de a beneficia de Comunicarea privind cooperarea.

233 Schunk invocă Hotărârea Tribunalului din 9 iulie 2003, Daesang și Sewon Europe/Comisia (T-230/00, Rec., p. II-2733, punctul 139), pentru a susține că o astfel de luare în considerare este contrară jurisprudenței. Cu toate acestea, din cuprinsul punctului 139 al acestei hotărâri, vizată în mod expres de Schunk, reiese că aceasta este lipsită de orice relevanță în prezenta cauză. În această hotărâre, Tribunalul a considerat că „refuzul" de a acorda reclamantelor reducerea prevăzută la punctul C din Comunicarea privind cooperarea, iar nu la punctul D precum în speță, pe motiv că cererea de informații le fusese adresată, contravenea condițiilor prevăzute de această dispoziție.

234 În realitate, din jurisprudență rezultă că, astfel cum s-a arătat, Comisia dispune de o marjă de apreciere largă pentru a evalua calitatea și utilitatea cooperării unei întreprinderi (Hotărârea din 10 mai 2007, SGL Carbon/Comisia, punctul 153 de mai sus, punctul 88) și, în cadrul unei aprecieri globale, ea poate ține seama de faptul că această întreprindere nu i-a comunicat documente decât după primirea unei cereri de informații (Hotărârea LR AF 1998/Comisia, punctul 43 de mai sus, punctul 365, menținută în recurs prin Hotărârea Dansk Rørindustri și alții/Comisia, punctul 44 de mai sus, punctul 408), fără ca acesta să poată fi totuși considerat determinant pentru minimalizarea cooperării unei întreprinderi în temeiul punctului D alineatul (2) prima liniuță din Comunicarea privind cooperarea (Hotărârea Tokai I, punctul 84 de mai sus, punctul 410). Considerentul (328) al deciziei nu contravine acestei jurisprudențe.

235 În orice caz, din interpretarea considerentelor (324) și (328) ale deciziei rezultă că Comisia a luat în considerare, atât în ceea ce privește Schunk, cât și LCL, faptul că aceste două întreprinderi au cerut să beneficieze de dispozițiile Comunicării privind cooperarea după primirea cererii de informații și că, în această privință, acestea au făcut, așadar, obiectul unui tratament identic.

236 În sfârșit, trebuie arătat că Schunk pune în evidență în înscrisurile sale anumite observații făcute de Comisie în decizie cu privire la utilitatea relativă a informațiilor furnizate de LCL. În măsura în care Schunk invocă o reducere ilegală a amenzii obținută de LCL și presupunând că Comisia a acordat nejustificat o reducere acestei întreprinderi printr-o aplicare incorectă a Comunicării privind cooperarea, trebuie

amintit că respectarea principiului egalității de tratament trebuie conciliată cu respectarea principiului legalității, conform căruia nimeni nu poate invoca, în folosul său, o nelegalitate comisă în favoarea altuia (Hotărârea Williams/Curtea de Conturi, punctul 203 de mai sus, punctul 14, Hotărârea din 14 mai 1998, SCA Holding/Comisia, punctul 203 de mai sus, punctul 160, și Hotărârea LR AF 1998/Comisia, punctul 43 de mai sus, punctul 367).

237 Din considerațiile de mai sus rezultă că motivul întemeiat pe o apreciere eronată de către Comisie a cooperării reclamantelor și pe un tratament discriminatoriu în raport cu SGL trebuie respins.

Cu privire la cererea reconvențională a Comisiei

238 Comisia solicită Tribunalului să folosească competența de fond pe care i-o conferă articolul 229 CE și articolul 17 din Regulamentul nr. 17 și să majoreze cuantumul amenzii aplicate reclamantelor, care au contestat pentru prima dată în fața Tribunalului fapte prezentate în comunicarea privind obiecțiunile. Schunk contestă însăși posibilitatea Comisiei de a prezenta o cerere de majorare a cuantumului amenzii și, în orice caz, temeinicia acesteia.

Cu privire la admisibilitate

239 În speță, Tribunalul este sesizat cu o acțiune introdusă de Schunk în temeiul articolelor 230 CE și 231 CE prin care se urmărește, în principal, anularea deciziei și, în subsidiar, reducerea cuantumului amenzii aplicate.

240 Trebuie amintit că, potrivit articolului 229 CE, regulamentele adoptate în comun de Parlamentul European și de Consiliu în conformitate cu dispozițiile tratatului pot conferi Curții competență de fond în privința sancțiunilor prevăzute de aceste regulamente.

241 O astfel de competență a fost conferită instanței comunitare prin articolul 17 din Regulamentul nr. 17, care prevede că „Curtea de Justiție are competență de fond în sensul articolului [229 CE] cu privire la acțiunile introduse împotriva deciziilor prin care Comisia stabilește o amendă sau o penalitate cu titlu cominatoriu”. [traducere neoficială]

242 Tribunalul are competența să aprecieze, în cadrul competenței de fond care îi este recunoscută prin articolul 229 CE și prin articolul 17 din Regulamentul nr. 17, caracterul adecvat al cuantumului amenzilor (Hotărârile Curții din 16 noiembrie 2000, KNP BT/Comisia, C-248/98 P, Rec., p. I-9641, punctul 40, Cascades/Comisia, punctul 167 de mai sus, punctul 41, și Weig/Comisia, C-280/98 P, Rec., p. I-9757, punctul 41). Astfel, în cadrul competenței sale de fond, atribuțiile instanței comunitare nu se limitează, cum prevede articolul 231 CE, la anularea deciziei atacate, ci îi permit să modifice sancțiunea aplicată prin aceasta (Ordonanța FNICGV/Comisia, punctul 85 de mai sus, punctul 24).

243 Prin urmare, aceasta este competentă, dincolo de simplul control al legalității sancțiunii, să substituie aprecierea Comisiei cu propria apreciere și, în consecință, să anuleze, să reducă sau să majoreze amenda sau penalitatea cu titlu cominatoriu aplicată (Hotărârea Curții din 8 februarie 2007, Groupe Danone/Comisia, C-3/06 P, Rep., p. I-1331, punctul 61).

244 În aceste împrejurări, deși exercitarea competenței de fond este cel mai des solicitată de către reclamanți în sensul unei reduceri a cuantumului amenzii, nimic nu se opune faptului ca și Comisia să supună instanței comunitare problema cuantumului amenzii și să formuleze o cerere de majorare a respectivului cuantum.

245 O astfel de posibilitate este, în fond, expres prevăzută la punctul E alineatul (4) din Comunicarea privind cooperarea care prevede că, dacă „o întreprindere care a beneficiat de o reducere a amenzii pentru că nu a contestat realitatea faptelor o contestă pentru prima dată într-o acțiune în anulare în fața Tribunalului […], Comisia va cere în principiu Tribunalului să majoreze cuantumul amenzii pe care a aplicat-o acelei întreprinderi”. Cererea prezentată de Comisie în prezenta cauză este întemeiată tocmai pe această dispoziție.

246 În plus, trebuie arătat că exercitarea competenței de fond de către instanțele comunitare se înscrie în mod necesar în cadrul controlului actelor instituțiilor comunitare și în special al acțiunii în anulare. Astfel, articolul 229 CE are ca unic efect extinderea sferei competențelor de care dispune instanța comunitară în cadrul acțiunii prevăzute la articolul 230 CE (Ordonanța FNICGV/Comisia, punctul 85 de mai sus, punctul 25).

247 Rezultă că argumentarea prezentată de Schunk potrivit căreia cererea Comisiei de majorare a cuantumului amenzii este incompatibilă cu articolul 230 CE și ignoră obiectul litigiului definit în cererea introductivă trebuie respinsă.

248 Pe de altă parte, argumentul prezentat de Schunk potrivit căruia cererea menționată mai sus încalcă „principiul bunei-credințe”, în măsura în care respectiva cerere este motivată de comportamente despre care Comisia avea deja cunoștință în cursul procedurii administrative, trebuie de asemenea să fie respins, întrucât rezultă dintr-o interpretare eronată a înscrisurilor depuse de către Comisie.

249 Într-adevăr, astfel cum s-a arătat, cererea de majorare a cuantumului amenzii este motivată prin atitudinea avută de Schunk care, potrivit Comisiei, contestă pentru prima dată în fața instanței fapte pe care le-a admis în prealabil în cursul procedurii administrative.

250 Din considerațiile de mai sus rezultă că cererea menționată trebuie declarată admisibilă și că este de competența Tribunalului să se pronunțe asupra fondului.

Cu privire la fond

251 Având în vedere competența acordată Tribunalului de a majora cuantumul amenzii aplicate în temeiul Regulamentului nr. 17, trebuie să se stabilească dacă, astfel cum susține, în esență, Comisia, circumstanțele cauzei justifică anularea reducerii de 10 % acordată întreprinderii Schunk în temeiul cooperării sale, ceea ce ar duce la o majorare a cuantumului final al amenzii.

252 În temeiul punctului D alineatul (2) a doua liniuță din Comunicarea privind cooperarea, o întreprindere beneficiază de o reducere a amenzii, dacă, „ulterior primirii comunicării privind obiecțiunile, aceasta informează Comisia că nu contestă realitatea faptelor pe care Comisia își întemeiază acuzațiile".

253 În speță, trebuie arătat că concluziile reclamantelor nu urmăresc numai reducerea cuantumului amenzii, ci și anularea deciziei ca atare și că, în cadrul argumentării lor dezvoltate în susținerea motivelor întemeiate pe încălcarea principiilor proporționalității și egalității de tratament, reclamantele contestă în mod direct fapte care le erau imputate în comunicarea privind obiecțiunile și pe care se întemeiază constatarea unei încălcări a articolului 81 CE.

254 Astfel cum s-a arătat anterior, reclamantele au contestat pentru prima dată în fața Tribunalului acordurile cu privire la interzicerea publicității, practicile anticoncurențiale referitoare la produsele destinate producătorilor de echipamente pentru automobile și producătorilor de bunuri de consum și sistemul de supraveghere și de punere în aplicare a acordurilor coluzive pe care se întemeiază, printre altele, constatarea, în decizie, a unei încălcări a articolului 81 CE.

255 Comisia invocă faptul că reclamantele au contestat de asemenea pentru prima dată în cererea introductivă importanța documentului reprodus la fila nr. 9823 din dosarul de procedură (anexa A 21), referitor la producătorii de echipamente pentru automobile și la producătorii de bunuri de consum, precum și la acordurile privind eliminarea concurenților.

256 Documentul menționat mai sus face parte din contestarea având ca obiect practicile anticoncurențiale referitoare la produsele destinate producătorilor de echipamente pentru automobile și producătorilor de bunuri de consum menționată la punctul 254 de mai sus.

257 În ceea ce privește acordurile privind eliminarea concurenților, Comisia face trimitere la motivul reclamantelor întemeiat pe inexistența unui plan global al membrilor înțelegerii care viza modificarea durabilă a structurii concurenței pe piață prin intermediul preluărilor de întreprinderi despre care s-a arătat că rezultă dintr-o interpretare eronată a considerentului (173) al deciziei și nu poate prin urmare să fie analizat ca o contestare tardivă a faptelor imputate.

258 Trebuie amintit, în această etapă, că cele trei contestări menționate la punctul 254 de mai sus au fost respinse în temeiul jurisprudenței potrivit căreia faptele pe care o întreprindere le-a recunoscut în mod expres în cadrul procedurii administrative sunt considerate stabilite, aceasta nemaiavând libertatea de a dezvolta, în cadrul procedurii contencioase, motive care urmăresc să le conteste (Hotărârile Archer Daniels Midland și Archer Daniels Midland Ingredients/Comisia, punctul 84 de mai sus, punctul 227, Tokai I, punctul 84 de mai sus, punctul 108, și Tokai II, punctul 56 de mai sus, punctele 324 și 326).

259 În aceste împrejurări, nu este necesară anularea reducerii de 10 % acordată întreprinderii Schunk în temeiul punctului D alineatul (2) a doua liniuță din Comunicarea privind cooperarea, iar cererea reconvențională a Comisiei trebuie să fie respinsă (a se vedea în acest sens Hotărârea Archer Daniels Midland și Archer Daniels Midland Ingredients/Comisia, punctul 84 de mai sus, punctul 369).

260 Trebuie arătat în plus că, în înscrisurile sale, Comisia face trimitere la Hotărârea Tokai I, punctul 84 de mai sus, în care Tribunalul a admis o cerere a Comisiei de majorare a amenzii, în condițiile în care argumentarea reclamantei nu repunea în discuție fapte admise în mod expres, arătând că, în mod contrar oricărei așteptări că se putea baza în mod rezonabil pe cooperarea obiectivă a reclamantei în cursul procedurii administrative, Comisia a fost obligată să elaboreze și să prezinte în fața Tribunalului o apărare axată pe contestarea unor fapte nelegale pe care considerase în mod întemeiat că reclamanta nu le va mai repune în discuție.

261 Înscrisurile Comisiei sugerează că ceea ce s-a reținut în situația în care argumentarea reclamantei nu repunea în discuție fapte admise în mod expres trebuie să fie în mod necesar reținut și în situația în care, ca în prezenta cauză, are loc o contestare tardivă a unor fapte admise în cursul procedurii administrative.

262 Este adevărat că, astfel cum subliniază în mod întemeiat reclamantele, articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 prevede că cuantumul unei amenzi nu poate fi stabilit decât în funcție de gravitatea și de durata unei încălcări. Faptul că Comisia a fost obligată să elaboreze o apărare axată pe contestarea unor fapte pe care considerase în mod întemeiat că reclamanta nu le va mai repune în discuție nu este de natură să constituie, în raport cu cele două criterii exclusive de stabilire a cuantumului amenzii, temeiul unei majorări a acestuia. Altfel spus, cheltuielile suportate de către Comisie ca urmare a procedurii în fața Tribunalului nu reprezintă un criteriu de stabilire a cuantumului amenzii și trebuie luate în considerare numai în cadrul aplicării dispozițiilor Regulamentului de procedură referitoare la recuperarea cheltuielilor de judecată.

263 Având în vedere tot ceea ce precedă, toate cererile prezentate în cadrul prezentei acțiuni trebuie să fie respinse.

Cu privire la cheltuielile de judecată

264 Potrivit articolului 87 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Tribunalului, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât reclamantele au căzut în pretenții, se impune obligarea acestora la plata cheltuielilor de judecată, conform concluziilor Comisiei.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera a cincea)

declară și hotărăște:

1) **Respinge acțiunea.**

2) **Obligă întreprinderile Schunk GmbH și Schunk Kohlenstoff-Technik GmbH la plata cheltuielilor de judecată.**

Vilaras Prek Ciucă

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 8 octombrie 2008.

Grefier Președinte

E. Coulon M. Vilaras

Cuprins

Situația de fapt . . . . . II - 2580

Procedura și concluziile părților . . . . . II - 2586

În drept . . . . . II - 2588

Cu privire la cererea de anulare a deciziei . . . . . II - 2588

Cu privire la excepția de nelegalitate a articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 . . . . . II - 2589

Cu privire la răspunderea comună și solidară a Schunk GmbH și a SKT . . . . . II - 2598

Cu privire la contestările încălcării . . . . . II - 2605

— Considerații introductive . . . . . II - 2605

— Cu privire la interzicerea publicității . . . . . II - 2609

— Cu privire la furnizarea de blocuri de carbon . . . . . II - 2610

— Cu privire la practicile anticoncurențiale referitoare la producătorii de echipamente pentru automobile și la producătorii de bunuri de consum . . . . II - 2612

— Cu privire la inexistența unui plan global al membrilor înțelegerii care viza modificarea durabilă a structurii concurenței pe piață prin intermediul preluărilor de întreprinderi . . . . . II - 2618

— Cu privire la existența unui mecanism deosebit de sofisticat pentru controlul și punerea în aplicare a acordurilor în cauză . . . . . II - 2620

Cu privire la cererea de reducere a amenzii . . . . . II - 2623

Cu privire la pretinsa supraestimare de către Comisie a gravității încălcării, având în vedere natura și efectele acesteia . . . . . II - 2624

— Cu privire la natura încălcării . . . . . II - 2625

— Cu privire la efectele încălcării . . . . . II - 2629

Cu privire la repartizarea întreprinderilor pe categorii . . . . . II - 2633

Cu privire la efectul de descurajare . . . . . II - 2639
Cu privire la cooperarea întreprinderii Schunk . . . . . II - 2644
Cu privire la cererea reconvențională a Comisiei . . . . . II - 2652
Cu privire la admisibilitate . . . . . II - 2652
Cu privire la fond . . . . . II - 2655
Cu privire la cheltuielile de judecată . . . . . II - 2658